

РОБЪРТ СИЛВЪРБЪРГ НОЩНИ КРИЛЕ

Превод от английски: Стиляна Петрова, 1991

chitanka.info

1.

Рам е град върху седем хълма. Казват, че в един от ранните периоди е бил столица. Не зная, защото работата ми е да наблюдавам, а не да помня, но когато съзрях за първи път Рам, приближавайки се към него в здрача от юг, разбрах, че в минали времена той действително е можел да има огромно значение. Даже и сега това беше огромен град с многохилядно население.

Неговите прекрасни кули рязко се очертаваха на фона на здрача. Като малки взривове премигнаха пламъчета. Небето отляво искреше с невъобразимо великолепие; слънцето напускаше своите владения. Реещи се лазурни, виолетови и малинови платнища се сблъскваха и преплитаха помежду си в нощен танц, който предвещаваеше тъмнина. Вдясно от мен вече бе настъпила. Опитах се да открия седемте хълма, но се обърках; въпреки всичко аз знаех, че това е великият Рам, към който водят всички пътища, и почувствах дълбоко благоговение и уважение към творението на нашите предци, преминали в небитието.

Спряхме се край дълъг прав път, като гледахме към Рам. Аз казах:

— Хубав град. Ние ще намерим там работа.

До мен трепнаха прозрачните криле на Евлуела.

— И храна ли? — попита тя на висок глас, подобен на гласа на флейта. — И подслон ли? И вино?

— И храна, и подслон, и вино — казах аз. — Всичко, каквото си пожелаем.

— Колко още ще трябва да вървим, Наблюдателю? — попита тя.

— Два дена. Три нощи.

— Ако бях полетяла, това щеше да стане много по-бързо.

— За теб да — казах аз. — Ти би ни оставила далеч назад и никога повече нямаше да ни видиш. Това ли искаш?

Тя се приближи до мен и поглади грубия плат на ръкава ми, а след това се притисна до мен като галювно коте. Крилете ѝ се разгърнаха в две големи платнища от газ, през които се виждаха

залезът и вечерните огньове: неясни, трепкащи, зовящи. Почувствах аромата на нейните полунощни коси. Сложих ръце на раменете ѝ и притиснах към себе си слабичкото ѝ юношеско тяло.

Тя каза:

— Ти знаеш желанието ми — да те следвам навсякъде, Наблюдателю. Навсякъде!

— Зная, Евлуела. И все пак ние ще бъдем щастливи — казах аз и я прегърнах.

— Ще отидем ли в Рам още сега?

— Мисля, че трябва да почакаме Хормон — отговорих аз, като поклатих глава. — Той скоро ще приключи своите изследвания. — Не исках да ѝ говоря за тревогите си. Тя беше дете, имаше само седемнадесет пролети. Какво знаеше тя за тревогите и годините? А аз съм стар. Разбира се, не толкова, колкото Рам, но все пак достатъчно стар.

— Докато чакаме — каза тя, — мога ли да полетя?

— Е, разбира се.

* * *

Приседнах до количката и си стоплих ръцете край пулсиращия генератор, докато Евлуела се подготвяше за полет. Най-напред тя си свали дрехите, защото крилете ѝ бяха много слаби и тя не можеше да повдигне тази допълнителна тежест. Тя свали от краката си стъклените мехури, освободи се от малиновия жакет и меките кожени пантофки. Гаснещата на запад светлина очерта изящната ѝ фигурка. Както при всички въздухоплаватели, тя нямаше излишни изпъкналости: гърдите ѝ бяха малки хълмчета, седалищните части — плоски, а бедрата бяха толкова тесни, че когато тя стоеше, на човек му се струваше, че ширината им е само няколко дюйма. Дали тя тежеше повече от един квитал^[1]? Съмнявам се. Когато я гледах, чувствах се като предизвикващ отвращение великан, а аз не съм чак толкова едър мъж.

Тя коленичи край пътя и наведе глава към земята, произнасяйки ритуалните думи, които казват всички Въздухоплаватели, преди да полетят. Тя стоеше с гръб към мен. Тънките ѝ криле трептяха, изпълваха се с живот, повдигаха се като развяващо се на вятъра

наметало. Аз не можех да разбера как тези криле успяваха да повдигнат даже толкова леко телце, като на Евлуела. Това не бяха криле на ястреб, те бяха криле на пеперуда, целите в тънки жилки, прозрачни, изпъстрени тук-там с абаносови, тюркоазени и алени пигментни петна. Здрави връзки ги съединяваха с плоски снопчета мускули по-долу от острите лопатки, но онова, което ѝ липсваше, беше надлъжната кост, присъща за всички крилати същества, както и нужните за летене яки мускули. Да, аз знаех, че Въздухоплавателите използват за издигане не само мускули, в обучението им влизат и мистични дисциплини. И така да е, но аз, като член на съюза на Наблюдателите, се отнасях скептично и към мистичните съюзи.

Евлуела замлъкна. Изправи се: подхвана вятъра с крилето си, издигна се на няколко фута. Остана на тази височина между небето и земята, а крилето ѝ лудо биеха във въздуха. Нощта още не беше съвсем настъпила, а крилето на Евлуела бяха нощни криле. През деня тя изобщо не би могла да полети, защото чудовищното налягане на слънчевите лъчи щеше моментално да я отхвърли към земята. Сега, на границата между вечерта и нощта, не беше най-доброто време за полет. Видях как валма светлина я захвърлиха на изток. Ръцете ѝ биеха във въздуха, като че ли да помогнат на крилето; малкото ѝ заострено лице замръзна съсредоточено, на тънките ѝ устни бяха думите на нейния съюз. Тя се сгъна на две, след това рязко се изправи, започна бавно да се преобръща и отведнъж се издигна хоризонтално, с лицето надолу, а крилето ѝ биеха по въздуха. Ето на. Евлуела! Ето!

Тя изведнъж се озова във висините, като че ли единствено само с волята си победи все още блестящата на небето светлина.

* * *

С удоволствие гледах голата ѝ фигура, която се белееше в нощното небе. Аз я виждах ясно, защото очите на Наблюдателите са зорки. Тя беше вече на височина пет нейни ръста и крилето ѝ се разпериха в цялата си ширина, като засенчиха кулите на Рам.

Тя ми помахала. Изпратих ѝ целувка и думи за обич. Наблюдателите не се женят, те нямат и изкуствено отгледани деца, но Евлуела ми беше като дъщеря и аз се гордеех с нейния полет. Ние

странствахме заедно само една година, откакто се срещнахме в Египт, но аз имах чувството, като че ли съм я познавал през целия си дълъг живот. От нея към мен преминаваха нови сили. Не зная какво преминаваше от мен към нея. Спокойствие? Знания? Върволицата на дните, когато нея още я нямаше на този свят? Единствено се надявах, че тя ме обича така, както я обичам аз.

Тя беше вече високо в небето. Тя кръжеше, рееше се, пикираше, правеше пируети, танцуваше... Дългите ѝ черни коси бяха готови да се отскубнат от главата ѝ. Тялото ѝ се оказа случаен придатък към тези огромни криле, които се преливаха и блестяха, трептяха и сияеха в нощта. Тя литна още по-високо нагоре, наслаждавайки се, че се е откъснала от плена на земното притегляне, като ме караше все повече да чувствам своята прикованост към земята. Изведнъж рязко, като тъничка ракета, тя се втурна по посока на Рам. Аз видях босите ѝ крака, крайчетата на крилете ѝ и ето че не можах да различа нищо повече.

Въздъгнах. Пъгнах ръце под мишниците, за да се стопля. Как ставаше така, че аз чувствах зимен студ, а момичето Евлуела можеше гола да се рее във въздуха?

Беше настъпил дванадесетият час от двадесетте и това беше времето за моето Наблюдение. Приближих се до количката, отворих калъфите и приготвих инструментите. Някои цифри бяха пожълтели и избелели; стрелките на индикаторите бяха изгубили луминесцентното си покритие; петна на морска сол покриваха калъфите отвътре — спомен за времето, когато в Земния Океан ме нападаха пирати. Изтърканите и напукани лостчета и превключватели привично се обръщаха под ръцете ми, когато започнах подготовката. Първите молитви — за мозък, освободен от странични мисли и готов да възприема; след това — за сродство с всички инструменти, още една — за внимателно наблюдение, за търсене на враговете на човека в звездното небе. Такова е умението ми, моят занаят. Въртях ръчки и натисках клавиши, изхвърлих от главата си всички мисли, готвех се за превръщането ми в придатък към моите инструменти.

Аз почти престъпих прага и се намирах в първата фаза на наблюдение, когато един дълбок звучен глас попита зад мен:

— Е, Наблюдателю, как си?

[1] Квитал — 46,30 кг. ↑

2.

Прислоних се към количката, не бива така рязко да отвличат човек от работата му. Това е винаги болезнено. За миг в сърцето ми се впиха нокти. Лицето ми потъмня, пламна; очите ми не виждаха нищо, устата ми се напълни със слюнка. Побързах, колкото ми беше възможно, да взема предпазни мерки, за да забавя метаболизма и да се изключа от своите инструменти. Обърнах се, доколкото можах, прикривайки треперенето си.

Хормон, третият член на нашата малка компания, стоеше, като се зъбеше весело и наблюдаваше недоволството ми. Не можех да му се сърдя. Не бива да се сърдим на необвързаните^[1], каквото и да стане.

Произнесох насила през стиснати зъби:

— Твоите издирвания увенчаха ли се с успех?

— И то голям. Къде е Евлуела?

Посочих нагоре.

Хормон кимна.

— Е, какво откри? — попитах аз.

— Този град, със сигурност, е Рам.

— Никой не се и съмняваше в това.

— Аз се съмнявах, но сега има доказателства.

— Така ли?

— В кесията. Виж.

Той извади от туниката си своята кесия, сложи я на земята до мен и я разтвори широко, за да може да бръкне там с ръка. Като си мърмореше под нос, той започна да вади нещо тежко отвътре, нещо тежко от бял камък: дълъг мраморен цилиндър, както видях сега, дълъг и разяден от времето.

— От храма на императора на Рам! — възхитено възкликна той.

— Не трябваше да го вземаш оттам.

— Чакай! — извика той и отново пхна ръка в кесията. Извади пълна шепа кръгли метални пластинки и със звън ги изсипа в краката ми. — Монети! Пари! Погледни ги, Наблюдателю! Ликовете на царете!

— На кого?

— На древните законодатели. Не познаваш ли историята на миналите цикли?

Аз го погледнах учудено.

— Навсякъде ти казваш, че не членуваш в нито един съюз, Хормоне. Но не може да си Летописец и да криеш това от мен?

— Виж ми лицето, Наблюдателю. Мога ли да принадлежа към какъвто и да е съюз? Нима там ще вземат Мутант?

— Може би — казах аз, като оглеждах златистата му коса, дебелия восъчна кожа, пурпурночервените му очи, щърбата уста. Хормон беше отгледан с тератогенични лекарства. Това беше урод, прекрасен по рода си, но все пак урод, Мутант, извън човешките закони и обичаи. От Третия Цикъл на цивилизацията. Мутантите нямаха даже свой съюз.

— Тук има още нещо — каза Хормон.

Кесията беше изключително вместителна; в сивия нагънат отвор можеше при необходимост да влезе целият свят, но в същото време тя беше с големината на ръка, не повече. Хормон извади от там части на механизми, ролки със записи, ъгловати предмети от кафеникав метал, които можеха да бъдат старинни инструменти, три квадратчета от блестящо стъкло, пет късчета хартия (хартия!) и още цял куп различни старинни предмети.

— Виж — каза той. — Плодотворна разходка, Наблюдателю! И всичко това е събрано не просто така. Всеки предмет е записан, снабден е с етикет: пласт, възраст, разположение. Тук са десет хилядолетия на Рам.

— А струваше ли си да вземаш тези неща? — попитах със съмнение.

— Защо пък не? Кой ще се сети за тях? Кой в нашия цикъл се грижи за миналото?

— Летописците.

— За тяхната работа не са нужни предмети.

— Но защо са ти на теб всички тези неща?

— Интересува ме миналото, Наблюдателю. Аз съм необвързан и се увличам от наука. Какво толкова? Нима уродът не може да търси знания?

— Разбира се, разбира се. Търси каквото искаш! Запълвай времето си! Това е Рам. При изгрев-слънце тръгваме. Надявам се там да намеря работа.

— Ти можеш да имаш затруднения.

— Защо?

— В Рам сега е пълно с Наблюдатели, можеш да не се съмняваш. Едва ли ще има голяма нужда от твоите услуги.

— Аз ще потърся милостта на Принца на Рам — казах аз.

— Принцът на Рам е труден, студен и жесток човек.

— Познаваш ли го?

Хормон вдигна рамене.

— Чувал съм туй-онуй. — Той започна да напъхва съкровищата си обратно в кесията. — Опитай си късмета, Наблюдателю! Имаш ли избор?

— Никакъв — казах аз и Хормон се засмя.

Той пъхаше плячката си обратно. Открих, че съм дълбоко засегнат от думите му. В този непостоянен свят той изглеждаше много сигурен в себе си, този необвързан тип, уродлив мутант, човек в нечовешки облик! Как можеше той да бъде толкова студен, такъв променлив? Той живееше, без изобщо да се интересува от бедственото си положение, и закачаше всекиго, който проявяваше страх. Хормон странстваше вече десети ден с нас, ние го срещнахме в древния град в подножието на Вулкана, на юг от морския бряг. Аз и не допуснах, че той ще се присъедини към нас. Той се самопокани, със съгласието на Евлуела, както ми се струва. Пътищата са тъмни и студени по това време на годината, горите гъмжат от всевъзможни зверове и старецът, който пътешестваше с момичето, трябваше да бъде благодарен на съдбата, щом с тях върви мускулест младеж като Хормон. Въпреки че понякога имаше моменти, когато бих искал да го няма с нас. Като сега, например.

Бавно се върнах при количката си.

Хормон произнесе, като че ли едва сега е забелязал:

— Аз те откъснах от Наблюдението?

Отговорих спокойно:

— Да.

— Извинявай! Продължавай си работата. Аз ще те оставя на мира — и той ми подари ослепителната си крива усмивка, толкова

изпълнена с очарование, че изглади високомерието на думите му.

* * *

Натисках клавиши, въртях скалите за фина настройка, наблюдавах циферблатите. Но не изпаднах в транс, защото ми пречеше присъствието на Хормон и страхът, че той отново ще наруши концентрацията ми в най-важния момент, въпреки обещанието си. Все пак не издържах и отместих поглед от апаратурата. Хормон стоеше от другата страна на пътя, изпълнал шия, за да открие поне някаква следа от Евлуела. Когато се обърнах към него, той почувства това.

— Нещо не е в ред, Наблюдателю?

— Просто моментът е неподходящ за работа. Ще почакам.

— Каж ми — попита той, — когато враговете на Земята дойдат от своите звезди, твоите машини ще помогнат ли действително, за да се разбере за това?

— Сигурен съм, че да.

— А после?

— После ще уведомя Защитниците.

— След което твоята работа няма да бъде нужна повече на никого?

— Сигурно — казах аз.

— А защо вие сте цял съюз? Защо не един специализиран център, където да се извършва Наблюдението? За какво е нужна мрежата от странстващи Наблюдатели, безкрайно търсещи някого?

— Повече са векторите за детекция — казах аз, — по-голяма е вероятността за ранно откриване на нашествието.

— Тогава отделният Наблюдател може старателно да си прави Наблюденията и нищо да не забележи, ако окупаторите са съвсем наблизо.

— Така можеше и да бъде. Затова ние използваме голямо количество Наблюдатели.

— Аз пък мисля, че вие довеждате нещата до крайност — засмя се Хормон. — Ти действително ли вярваш в нападението?

— Да — казах твърдо. — Иначе животът ми щеше да е минал напразно.

— А защо е нужна Земята на хората от звездите? Какво толкова има тук, освен развалини от древни империи? Какво ще правят те със западналия Рам? С Парриш? С Корсалем? Прогнили градове! Полуоткачени принцове! Слушай, Наблюдателю, признай си: нападението е мит и три пъти дневно ти извършваш абсолютно безсмислени движения, нали?

— Моят занаят, моята наука е да Наблюдавам. Твоят — да се подиграваш. Всеки със способностите си, Хормоне!

— Е, извинявай — каза той с ужасяваща насмешка. — Ти върви и Наблюдавай!

— Отивам.

Побеснял, аз се обърнах към инструментите си, като бях решил да игнорирам каквато и да е негова намеса, колкото и жестоко да беше това. Звездите ме гледаха; аз се вирах в сияещите съзвездия и мозъкът ми автоматично регистрираше многобройни светове. Ще Наблюдаваме, мислех си аз. Ще бодърстваме, въпреки шегобийците.

Испаднах в транс.

Вкопчих се в ръчките и позволих на стремителния енергиен поток да протича през мен. Позволих мозъкът ми да обхване цялата вселена и започнах да търся прояви на враждебност. Какъв екстаз! Какво невъобразимо наслаждение! Аз, който никога не бях напускал своята малка планета, се скитах по черните пространства на вселената, носейки се от една пламтяща звезда към друга, виждах планети, които се въртяха като пумпали. Лица се обръщаха към мен, когато аз прелитах край тях. Лице без очи и с множество очи, цялата достъпна за мен и населена с много раси галактика. Търсех и най-малкото съсредоточаване на вражеска сила. Изследвах подземни шахти и военни укрепления. Аз търсех, както търсех четири пъти дневно в течение на целия си дълъг живот, обещаните ни окупатори, завоеватели, които са предопределени на стари години да завладеят нашия доста изнемощял свят.

Не намерих нищо, но когато излязох от състоянието на транс, потен и изтощен, видях Евлуела.

* * *

Тя се спусна като перо на райска птица. Хормон я извика и тя изтича при него, боса, с потрепкващи малки гърди, и той разтвори силни ръце срещу нейната крехкост, и те се прегърнаха, не страстно, но радостно. Когато той я пусна, тя се обърна към мен.

— Рам — възкликна тя. — *Рам!*

— Ти видя ли го?

— Целия. Хиляди хора! Огньовете! Булевардите! Пазара! Развалините от минали цикли! Ех, Наблюдателю, колко е прекрасен Рам!

— Тогава полетът ти е бил сполучлив — казах аз.

— Чудо!

— Утре тръгваме на път и ще спрем в Рам.

— Не, Наблюдателю, тази вечер, сега! — Тя беше като вироглаво момиченце, лицето ѝ светеше от възбуда. — Останало ни е съвсем малко! Погледни, то е съвсем близо!

— За нас е по-добре най-напред да си отпочинем — казах аз. — Нали не искаме да се явим в Рам уморени?

— Ние ще можем да си отпочинем, когато отидем там — възрази Евлуела. — Хайде! Събирай всички неща! Ти си направи вече Наблюдението, нали?

— Да, да.

— Тогава да вървим! В Рам! В Рам!

Огледах се към Хормон, търсейки подкрепа. Нощта беше вече настъпила: дойде време да се разположим на лагер, за да поспим малко.

Този път Хормон се присъедини към мен. Той каза на момичето:

— Всички се нуждаем от почивка. Ще тръгнем на разсъмване.

Евлуела се нацупи. Сега тя приличаше на дете повече от всеки друг път. Крилете ѝ спаднаха: неоформеното ѝ тяло клюмна. Тя сгъна обидено крилете си, които се превърнаха в две възвишения на гърба ѝ с размер на юмрук, събра разхвърляните на пътя дрехи. Докато се разполагахме на бивак, тя се обличаше. Аз разделих хапчетата за храна; вмъкнахме се в спалните чували; заспах трудно и сънувах Евлуела, която изпъкваше на огнения фон на разпадащата се на късчета Луна, и летящия до нея Хормон.

Два часа преди разсъмване аз се събудих и извърших първото за новия ден Наблюдение, докато те още спяха. После ги накарах да

станат и ние се насочихме право към приказния свят на Империята, тръгнахме право за Рам.

[1] Необвързани от членство в никой съюз. — Б.пр. ↑

3.

Утринната светлина беше ярка и рязка, като че ли вървахме в един млад, току-що създаден свят. Пътят беше съвсем безлюден. В последно време хората много-много не пътуват, само ако не са Пешеходци по обичай и професия, като мен например.

Само от време на време давахме път на задминаващата ни колесница на някой от членовете на съюза на Магистрите, теглена от дузина равнодушни животни-нютери, впрегнати в три-четири редици. Четири такива екипажа ни задминаха в първите два часа на новия ден. Всеки от тях, беше старателно заперден и затворен, за да скрива гордите черти на Магистъра от погледите на простолюдието като нас. Край нас профучаха още няколко екипажа на колела, с нещо натоварени догоре, и над главите ни прелетяха група флотери. Общо взето, пътят бе свободен.

В околностите на Рам се виждаха многобройни следи от миналото: самотно стърчащи колони, остатъци от акведукти, които не пренасяха нищо и не водеха за никъде, портали от изчезнали храмове. Това беше най-древният Рам, но тук имаше и следи от по-късни цикли: селски колиби, куполи на помпени станции, празни жилищни кули. Понякога срещяхме обгорял корпус на някой древен летателен апарат. Хормон изследваше всичко това, понякога подбираше мостри. Евлуела гледаше с широко отворени очи, без да казва нищо. Ние вървахме и вървахме, докато не се изправиха пред нас градските стени.

Те бяха построени от сини лъскави камъни и осем пъти надвишаваха човешки бой. Пътят ни водеше под арка с издадена напред козирка. Портите бяха отворени. Когато дойдохме по-близо до тях, насреща ни излезе фигура с качулка и маска. Човек с необикновена височина, облечен с тъмните дрехи на съюза на Пилигримите. Никой не може да се приближава до Пилигрима по собствено желание, но трябва да внимава, ако той му кимне. Пилигримът кимна.

Той произнесе през металната решетка на устата:

— Откъде?
— От юг. Малко живях в Егапт, след това се преместих в Талия по Земния Мост — отговорих аз.
— А сега накъде?
— В Рам, не задълго.
— Как върви Наблюдението?
— Както обикновено.
— Имаш ли къде да отседнеш в Рам? — попита Пилигримът.
Поклатих глава.
— Надяваме се на благоволенieto на Волята.
— Волята невинаги е добра — каза Пилигримът с отсъстващ тон.
— В Рам няма голяма нужда от Наблюдатели. Защо идваш с Въздухоплавателната?
— За компания. И защото тя е млада и се нуждае от защита.
— А кой е онзи, другият?
— Той е необвързан, Мутант.
— Това виждам и аз. Но защо той е с теб?
— Той е силен, а аз съм стар и затова ние пътешествуваме заедно.
Накъде си тръгнал, Пилигриме?
— В Йорсалием. Има ли друг път за Пилигрима?
Аз вдигнах рамене.
Пилигримът каза:
— Защо не дойдеш с мен в Йорсалием?
— Моят път води на север, а Йорсалием е на юг, до Егапт.
— Ти си бил в Егапт и не си посетил Йорсалием? — попита той смаяно.
— Да. Просто нямах време да отида в Йорсалием.
— Хайде да вървим сега. Ние ще тръгнем по този път заедно, Наблюдателю, и ще говорим за времена древни и времена бъдещи, и аз ще ти помагам в твоето Наблюдение, а ти ще ми помагаш в моето общуване с Волята. Съгласен ли си?

* * *

Това беше изкушение. Пред Очите ми пламна видението на Златния Йорсалием, неговите свещени постройки и гробници, местата

за възраждане, където старите ставаха млади, неговите шпили, молитвените домове. И въпреки че бях човек, който си върви по пътя, за миг ми се прииска да се обърна назад и да тръгна с Пилигрима за Йорсалием.

Започнах да се колебая.

— Но моите приятели...

— Остави ги. На мен ми е забранено да странствам с необвързани и съвсем не ми се иска да пътувам с жена. Ние с теб, Наблюдателю, заедно ще отидем в Йорсалием.

Евлуела, която стоеше отстрани и се мръщеше в продължение на целия този разговор, ме погледна с поглед, изпълнен със страх.

— Аз няма да ги изоставя — казах.

— Тогава ще тръгна за Йорсалием сам — каза Пилигримът.

От одеждите му се показва ръка с дълги, бели, прилепени един до друг пръсти. Докоснах се почтително до крайчетата им и Пилигримът каза:

— Нека бди над теб милостта на Волята, приятелю Наблюдател! И когато бъдеш в Йорсалием, намери ме!

Той си тръгна, без да произнесе повече нито дума.

Хормон каза:

— Нали на теб ти се искаше да тръгнеш с него? Искаше ли?

— Мислех за това.

— Какво толкова ще намериш в Йорсалием, което да го няма тук? Онзи е свещен град. И този също. Тук ще можеш да си отпочинеш. Не ми изглежда да си готов сега за дълго пътешествие.

— Може би ти си прав — съгласих се аз и като събрах последните си сили, с широка крачка се приближих към портите на Рам.

През прореза в стената ни оглеждаха любопитни очи. Когато бяхме преминали наполовина през портите, спря ни дебел, сипаничав Пазач с увиснали бузи и ни попита каква работа имаме в Рам.

Аз назовах своя съюз и целта на пристигането си и на лицето му се мярна недоволна гримаса.

— Иди някъде другаде, Наблюдателю. На нас са ни нужни само онези, които носят полза.

— Наблюдението също носи полза — казах разярено.

— Не се и съмнявам. Не се и съмнявам. — Той се наклони към Евлуела. — Това кой е? Наблюдателите не се променят. Нали?

— Тя е само моя спътничка.

Пазачът дрезгаво се засмя.

— Бас държа, че ти пътешестваш често по този път. Не мисля, че на нея това ѝ стига. На колко е тя, на тринадесет, четиринадесет? Ела тук, малката! Разреши ми да те обискирам! Нямах ли контрабанда? — и той започна бързо да я опипва, намръщи се, когато стигна до гърдите ѝ, и вдигна вежди, когато се натъкна на хълмчетата от крилето ѝ под лопатките. — Какво е това? Какво е това? Отзад е повече, отколкото отпред? Въздухоплавателка, а? Мръсна работа е това — Въздухоплавателки, пътуващи със стари вонящи Наблюдатели. — Той замърмори и затършува с ръка по-нататък.

Хормон пристъпи яростно към него и в очите му блесна смъртта. Аз навреме го хванах за ръката с цялата си сила и го избутах назад, докато не беше погубил всички ни. Той се отскубна, като едва не ме събори; след това изведнъж се успокои, затихна и запази ледено спокойствие, докато дебелият Пазач не завърши търсенето на контрабанда.

Измина още известно време, след което Пазачът се обърна към Хормон и попита:

— А ти какво си?

— Необвързан, Ваша милост — отговори той с рязък тон. — Смирен и ненужен продукт на тератогенетиката, но въпреки това и независимо от това свободен човек, който желае да влезе в Рам.

— Като че ли тук са ни малко уродите.

— Аз малко ям и много работя.

— Ти щеше да работиш още повече, ако беше нютер — каза Пазачът.

Хормон се изчерви. Аз попитах:

— Може ли да минем?

— Един момент. — Пазачът нахлузи на главата си шлема за предаване на мисли и очите му се свиха, когато той предаваше съобщение в хранилището на паметта. Лицето му се напрегна, след това се отпусна и след няколко секунди дойде отговорът. Ние не го чухме, но появилото се на лицето на Пазача объркано изражение ясно

говореше за това, че не е намерена никаква причина, за да ни затръшнат достъпа към Рам.

— Минавайте — каза той — Всички! Бързо!

Ние преминахме портите.

* * *

— Аз можех да оставя мокро място от него.

— А вечерта щяха да те нютират. А така, само малко търпение — и ние сме в Рам.

— Но как само той я опипваше!...

— Теб много те привлича Евлуела — казах аз. — Спомни си, че тя е Въздухоплавателка и има сексуална несъвместимост с необвързаните.

Хормон не обърна внимание на това заяждане.

— Тя ме привлича не повече, отколкото теб, Наблюдателю. Но ме боли да гледам как я ухажват по такъв начин. Аз щях да го убия, ако ти не ме беше издърпал.

Евлуела каза:

— Сега, когато сме в Рам, къде ще се спрем?

— Дайте ми най-напред да намеря щабквартирата на моя съюз — казах аз. — Аз ще се регистрирам в Хотела на Наблюдателите. А след това ще отидем в Ложата на Въздухоплавателите да се нахраним.

— А след това — каза сухо Хормон, — ние ще отидем при Необвързаните — в Сточната Канавка — за медни монети.

— Жал ми е за теб, защото ти си Мутант — казах му аз, — но ми се струва, че да се самосъжеляваш не е красиво. Хайде да вървим!

Ние вървахме по калдъръмената, продухвана от вятъра улица, вървахме в Рам. Сега се намирахме във външния пръстен на града, където приземните постройки завършваха с тромавите корпуси на защитните устройства.

Вътре се издигаха блестящи кули, които бяхме видели от полята през изминалата нощ; остатъци от древния Рам, старателно съхранявани в течение на десет хилядолетия, а може би и повече; пазарът; заводската част; гърбиците на станциите по съобщенията; храмовете на Волята; хранилицата на паметта; подслоните за

Спящите; братствата на извънземните; правителствените сгради; щабквартирите на всевъзможни съюзи.

На ъгъла, до една сграда от втория цикъл, със стени от някаква си каучукообразна маса, аз открих обществен шлем за предаване на мисли и го сложих на главата си. В същия този момент мислите ми препуснаха надолу по кабела, достигнаха до разпределителя, откъдето излизат отклонения към мозъците-колектори в хранилищата на паметта. Преминах през разпределителя и видях самия мозък, нагънат, бледосив на фона на зеленината на обиталището му. Един Летописец някога ми беше казал, че през миналите цикли хората са правели машини, за да мислят вместо тях, въпреки че тези машини били ужасно скъпи, изисквали много място и изгаряли огромно количество енергия. Но това не беше най-смешното чудачество на прадедите; защо да се строи изкуствен мозък, когато смъртта всеки ден подарява толкова великолепни истински мозъци, които може да бъдат поставени в хранилища за памет? Може би те не са знаели как става това? Трудно е да се повярва.

Назовах пред мозъка своя съюз и попитах за координатите на нашия хотел. Отговор получихме веднага и продължихме по-нататък: Евлуела от едната страна, Хормон от другата, а аз, както винаги, карах количката, върху която бяха разположени моите инструменти.

Градът гъмжеше от хора. Нито в Египт, нито в което и да било друго място по време на северните ми странствания не ми се беше случвало да видя такива тълпи. Улиците бяха пълни с Пилигрими — тайнствени, криещи лицата си под маски. Блъскаха ги загрижени Летописци и мрачни търговци. И тук-там се мяркаха Магистри. Евлуела видя вече няколко Въздухоплаватели, но догмите на нейния съюз не й позволяваха да ги приветства, докато не премине през ритуалното пречистване. Мъчно ми е да кажа, че аз срещнах много Наблюдатели и всички те ме гледаха с неудоволствие и недружелюбно. Забелязах още множество Защитници и значително количество членове на малки съюзи: Раздавачи, Слуги, Производители, Писари, Свързочници и Транспортъори и, разбира се, безбройно множество нютери, които мълчаливо и смирено си вършеха работата, както и група извънземни с всевъзможен вид, бродещи по улиците. Болшинството от тях, вероятно, бяха туристи, някои бяха долетели по работа, която имаха с мрачните, разяждани от болести земни жители.

Забелязах много Мутанти, които внимателно се промъкваха през тълпата, но никой от тях не изглеждаше толкова гордо, както вървящият до нас Хормон. Сред себеподобните си той беше просто уникален, всички останали — петнисти, пъстри и изкривени, с недостатъчно или излишни крайници, деформирани по хиляди начини, бяха нащрек, гледаха накриво, същества, които удряха токове и се кланяха, шепнеха, подмилкваха се; това бяха притежатели на празни кесии и изсъхнали мозъци, търговци на печал и прекупвачи на надежда; никой от тях не се държеше с подобно достойнство, даже и да се смяташе за човек.

Указанията на мозъка бяха точни. Ние стигнахме до хотела на Наблюдателите за по-малко от един час. Аз оставих Евлуела и Хормон на улицата и сам вкарах количката в двора.

Във фойето се шляеха около дузина членове на моя съюз. Приветствах ги с нашия обичаен поздрав и те лениво ми отвърнаха. И това са онези, върху които се гради безопасността на Земята! Зяпльовци и лигльовци!

— Къде мога да се запиша? — попитах аз.

— Ти нов ли си? Откъде си?

— За последен път се регистрирах в Егапт.

— Там да си беше и останал. Тук няма нужда от Наблюдатели.

— Къде мога да се регистрирам?

* * *

Едно самодоволно момче ми посочи екрана в ъгъла. Приблжих се до него, сложих отгоре пръсти, изчаках въпроса и си казах името, което Наблюдателят има право да каже само вътре в Хотела. Екранът светна и един човек с изпъкнали очи, с емблемата на Наблюдателите върху дясната, а не на лявата буза, което свидетелстваше за високото му положение в съюза, ми повтори името и каза:

— Трябваше да проучиш всичко по-добре, преди да тръгнеш за Рам. Хотелът е препълнен.

— Аз търся подслон и работа.

— Човек с твоето чувство за хумор трябва да членува в съюза на Клоуните — каза той.

— Аз не виждам нищо смешно в това.

— Според правилата, които приехме с болшинство гласове на последната ни сесия, хотелът не е длъжен да приема нови наематели, ако няма такава възможност. Много ти здраве, приятел!

Бях зашеметен.

— Нищо не ми е известно за такова ограничение! Това е невъзможно! Съюзът да изхвърля свой член от собствения си хотел... когато той се явява с подбити крака, едва жив от умора, човек на моите години, дошъл от Егапт по Земния мост, гладен, чужд в този град...

— Защо не се свърза най-напред с нас?

— Не ми и мина през ум, че това е необходимо.

— Нови ограничения...

— Нима Волята може да допусне такива ограничения? — развиках се аз. — Аз си търся правата! Да изхвърлите на улицата онзи, който е Наблюдавал още преди вие да сте били родени...

— По-полека, братче, по-полека.

— Но сигурно имате някой ъгъл, където мога да заспя... и огризки, за да ме нахраните...

Гласът ми от заплашителен стана умоляващ и неговото лице омекна, от равнодушно стана съчувствено.

— Ние нямаме места, нямаме храна. Сега настъпиха тежки времена за нашия съюз, сам знаеш. Говори се, че напълно ще ни разпуснат, като безполезен лукс, като дупка в джоба на Волята. Ние сме с много ограничени възможности. В Рам постоянно прииждат Наблюдатели и сега порционът ни е много оскъден, а ако те пуснем, дажбата ни ще стане още по-оскъдна.

— Но къде да отида? Какво да правя?

— Моят съвет е — произнесе той тихо, — да молиш за милост Принца на Рам.

4.

Разказах за това на Хормон, когато излязох, и той така се смя, че бръчиците на хлътналите му бузи се наляха с кръв, сякаш са белези, и все повтаряше:

— Милостта на Принца на Рам — мърмореше той. — Милостта на Принца на Рам...

— Такъв е обичаят: онези, на които не им е провървяло, винаги молят за покровителство местния законодател — студено казах аз.

— Принцът на Рам не знае какво е това милост — ми каза Хормон. — Принцът на Рам ще ти отреже ръката или крака, за да не пукнеш от глад!

— Може би — намеси се Евлуела — ще се опитаме да намерим Хотела на Въздухоплавателите? Там ще ни нахранят.

— Само че не и Хормон — възразих аз. — А ние сме длъжни да мислим един за друг.

— Можем да му изнесем храна — каза тя.

— По-добре е най-напред да намерим двореца — възразих аз. — Нека ни обяснят нашето положение, а след това ще мислим как да живеем по-нататък.

Тя кимна в знак на съгласие и ние се запътихме към двореца на Принца на Рам, към една масивна сграда с излаз на огромен площад, заобиколена с колони, която се издигаше на онзи бряг на реката, дето разсичаше града на две. На площада веднага ни заобиколиха просяци от всички видове. Някои даже не бяха земни жители. Към мен се хвърли един с лепкави мустаци и сбръчкано безносо лице и започна да моли за милостиня, докато Хормон не го изблъска, а след секунда още едно същество, също толкова странно, както и първото — кожата му беше осеяна с фосфоресциращи ранички, а крайниците — обсипани с очи, се притисна до коленете ми и започна да ме моли, в името на Волята, за милост.

— Аз съм само един беден Наблюдател — казах и посочих количката. — И аз самият съм дошъл тук за милост.

Но съществото не си отиваше, ридаеше, неясно изброяваше всички свои нещастия и, в края на краищата, за огромно неудоволствие на Хормон, аз хвърлих няколко хранителни таблетки в подобна на рафт чанта, която висеше на гърдите му.

След това се запътихме към портите на двореца. Пред покритата галерия пред нас изникна още по-неприятно зрелище: един осакатен Въздухоплавател. Хилавите му крайници бяха изкълчени, едното крило — полуоткъснато и по-късо от обикновено, другото крило липсваше съвсем. Въздухоплавателят се обърна към Евлуела, като я нарече с чуждо име и намокри пантофките ѝ с такива едри сълзи, че там, където падаха те, вълната слепваше и потъмняваше.

— Застъпи се за мен в хотела — примоли се той. — Те ме изгониха, защото съм сакат. Но ако ти се застъпиш за мен...

Евлуела му обясни, че нищо не може да направи, че тя не живее в този хотел, но сакатият Въздухоплавател не желаше да я пусне. Тогава Хормон внимателно го повдигна, като торба сухи кокали (каквото той всъщност и беше) и го отместа настрана. Ние се изкачихме по стълбите и се сблъскахме с трима нютери, които ни попитаха за нашите намерения и ни препратиха към следващата бариера, зад която стояха двама съсухрени Разпоредители. Те в един глас ни заповядаха да спрем.

* * *

— Ние молим за аудиенция — казах аз. — Ние молим за милостта на Принца.

— Аудиенцията беше преди четири дни — каза Разпоредителят отдясно. — Ние ще запишем молбата ви на лента.

— Ние няма къде да спим! — не издържа Евлуела. — Гладни сме! Ние...

Аз я дръпнах назад. В същото време Хормон бръкна в отвора на кесията си. В ръката му блесна нещо ярко: парчета злато, вечният метал, с отпечатъци на брадати лица с ястребови носове. Той ги беше намерил, когато се е ровел в развалините. Той хвърли монета на Разпоредителя, който не ни пускаше. Онзи я хвана във въздуха, прекара палец по блестящата ѝ лицева страна и монетата изчезна в

гънките на дрехата му. Вторият Разпоредител търпеливо чакаше. Хормон, като се засмя, хвърли монета и на него.

— Може ли — казах аз — да се намери някоя специална аудиенция?

— Може и да се намери — отговори един от Разпоредителите. — Минавайте.

И ние влязохме в двореца и се спряхме в едно огромно резониращо пространство, поглеждайки към централния коридор, който водеше към тронната зала с кръгова защита. Тук имаше още повече просяци — привилегировани, с преминаващи по наследство грамоти — и тълпи Пилигрими, Свързочници, Летописци, Музиканти, Писари и Разпоредители. Аз чувах неясни молитви; чувствах миризмата на тамян; чувствах резонанса на подземни гонгове. През миналите цикли тази сграда е била молитвен дом на една от най-старите религии — християнството (както ми каза Хормон, като ме накара отново да подозирам, че той е Летописец, преобразен като Мутант), и тя до ден-днешен е запазила известна святост, въпреки че сега се използваше като резиденция на правителството на Рам. Но как да стигнем до Принца?

Отляво видях малък изрисуван параклис, към който се точеше опашка от преуспяващи Търговци и Земевладелци. Като се вгледах, забелязах три черепа над информационното устройство — знак на хранилищата на паметта, а до тях — тучен Писар. Като казах на Хормон и Евлуела да почакаат, аз се наредих на опашката.

Тя бързо се придвижваше и след около един час аз стоях пред информатора. Черепите гледаха сляпо в мен, вътре в тези запушени кутии бълбукаше хранителен разтвор, който поддържаше дейността на мъртвия, но все още функциониращ мозък, чиито билиони, билиони синуси служеха за безценни килийки на паметта. Писарят, изглежда, беше слисан от това, че на опашката се е оказал Наблюдател, но преди още да е отворил уста, аз казах набързо:

— Дошъл съм да моля за милост Принца на Рам. Ние с моите приятели нямаме покрив над главата си. Собственият ми съюз не ме прие. Какво да правя? Как да получа аудиенция?

— Елате след четири дни.

— Аз вече много дни съм ношувал на пътя. Сега ми е нужна почивка.

— Обществен хотел...

— Но аз съм съюзен член! — протестирах аз. — Докато има хотел на моя съюз, няма да ме пуснат в обществен, а моят съюз ми отказа заради някакви си нови ограничения и... Влезте ми в положението!

* * *

Писарят каза уморено:

— Вие можете да подадете молба за специална аудиенция. Ще я върнат. Но можете да опитате.

— Къде?

— Тук. Формулирайте си молбата.

Казах си името на черепите от информационното устройство, назовах и имената на приятелите си и техния статус и обясних случая. Всичко беше изслушано и изпратено в хранилищата на паметта, някъде дълбоко под земята и, когато всичко беше направено Писарят каза:

— Ако молбата се приеме, ще Ви бъде съобщено.

— Къде трябва да бъда сега?

— Близо до двореца, предполагам.

Разбрах. Аз трябваше да се присъединя към легиона на неудачниците, претъпкали площада. Колко от тях се надяваха на благосклонността на Принца на Рам и се намираха тук с месеци, години, очаквайки разрешение да се представят? Като нощуваха на камъните, просеха огризки, живееха с безсмислена надежда...

Изчерпах всички средства. Върнах се при Евлуела и Хормон, обясних им ситуацията и предложих да се приспособяваме към живота в този град кой както може. Хормон, необвързания, ще го пуснат в който и да е приют за бездомници; Евлуела, вероятно, ще намери подслон в своя съюз; само аз ще трябва да нощувам на улицата, въпреки, не за първи път. Но аз все пак се надявах, че няма да се наложи да се разделим. Бях започнал да мисля за нашата компания като за семейство. Странна мисъл за един Наблюдател.

Отправихме се към изхода и в същото време моят вътрешен глас ми напомни, че е настъпил часът за Наблюдение. Това е мое

задължение и моя привилегия: когато му дойде времето, да извършвам Наблюдения там, където се намирам, независимо от обстоятелствата. Затова се спрях, отворих количката и приготвих инструментите. Хормон и Евлуела се спряха до мен.

Съзрях кривите погледи и откровената подигравка върху лицата на минувачите. Към Наблюдателите престанаха да се отнасят с уважение, защото Наблюдаваме дълго, а обещаният враг така и не дойде. Но всеки си има свое занимание, даже и да е смешно от гледна точка на другите. Това, което за едни е безсмислен ритуал, за други е смисъл на целия им живот. С усилие си наложих да изпадна в транс. Светът се изметна назад и аз се устремих в небето. Позната радост ме обхвана; разглеждах места познати и не съвсем познати, мозъкът ми с гигантски скокове препускаше през галактиките. Не е ли скрита някъде армада? Не се ли събират войски за покоряване на Земята? Аз извършвах Наблюдението четири пъти дневно, същото правеха и останалите членове на съюза, всеки в различно време, така че всяка минута нечий буден мозък беше на стража. Не мисля, че това е празна измислица.

* * *

Когато излязох от транс, чух далечен глас с метална нотка:

— ... на Принца на Рам! Път за Принца на Рам!

Започнах да премигвам, дъхът ми секна и с усилие на волята се отърсих от последните остатъци на трансa. От ъгъла на двореца към мен се приближаваше позлатена покрита носилка, придружавана от четири редици нютери. До всяка редица вървеше човек с богато украсени дрехи и блестяща маска на Магистър. Начело на процесията бяха трима Мутанти, набити и широкогърди, а гушите им копираха резонаторите на гигантски жаби. При появяването те нададоха величествен тръбен рев.

Силно ме порази това, че Принцът прибегваше до услугите на Мутанти, даже и с такива дарби.

Количката ми стоеше на пътя на тази величествена процесия и аз забързано започнах да прибирам инструментите, за да я преместя, преди цялото това великолепиe да се е приближило до мен. Годините и

страхът караха пръстите ми да треперят и изобщо не можех да сложа правилно уплътненията: колкото повече бързах, толкова ми падаше всичко от ръцете, а Мутантите вече бяха така близо, че ревът им ме заглушаваше; Хормон се хвърли да ми помага, но аз му скръцнах със зъби, защото на всеки, който не членува в моя съюз, е забранено да се докосва до инструментите ми. Отблъснах го и в същия миг авангардът от нютери беше до мен, и те бяха готови да пуснат в ход блестящи камшици.

— В името на Волята! — възкликнах аз. — Аз съм Наблюдател!

В отговор дочух тих, спокоен глас:

— Оставете го. Той е Наблюдател.

Цялото движение замря: Принцът на Рам проговори.

Нютерите се стъписаха. Мутантите замлъкнаха. Носачите сложиха покритата носилка на земята. Тълпата отстъпи назад, само Хормон, Евлуела и аз останахме по местата си. Завесата от потрепкващи синджирчета се разтвори. Двама Магистри бързо се хвърлиха към носилката и протегнаха ръце през звуковата бариера, предлагайки помощ на своя господар. Бариерата падна с тихо бръмчене.

И се появи Принцът на Рам.

Той беше толкова млад! Той беше съвсем юноша, косата му беше тъмна и права, лицето — неоформено. Но той бе роден да заповядва и, въпреки младостта си, той беше властелин, подобен на когото не бях виждал. Тънките му устни бяха плътно стиснати, орловият нос беше тесен; очите му, дълбоки и студени, бяха като бездънни кладенци. Той беше облечен в богатите дрехи на съюза на Управниците, но на бузата си имаше белег: двойният кръст на Защитниците; върху раменете му беше загърнато наметало на Летописците. Управникът можеше да влезе във всеки, в който си пожелае съюз и за Управляващият е странно да не бъде Защитник, но бях поразен от това, че Принцът е и Летописец. Това не е съюз, където е нужна жестокост.

Без особен интерес той ме погледна и каза:

— Избрал си странно място за наблюдение, старче.

— Часът избира мястото, сир — отговорих. — Аз бях тук и изпълних дълга си. Не можех да зная, че вие ще желаете да минете през това място.

— Твоето наблюдение не откри ли врагове?

— Никакви, сир.

Готов бях да подложа на изпитание съдбата си, да се хвана за неочакваната поява на Принца и да го помоля за покровителство, но интересът му към мен се топеше като догаряща свещ, а аз не се осмелявах да говоря, когато той гледеше настрани. Той доста дълго разглеждаше Хормон, мръщейки се и търкайки брадичката си с пръст. След това погледът му падна върху Евлуела. Очите му светнаха. Мускулите на лицето трепнаха, тънкият му нос потрепери.

— Ела тук, малка Въздухоплавателко — каза той, като кимна. — Ти дойде заедно с този Наблюдател, нали?

Тя кимна изплашено.

Принцът протегна ръка към нея и я стисна в юмрук, тя се издигна във въздуха и се спусна пред покритата носилка. С насмешка, толкова неприятна, че приличаше на злобна гримаса, младият Управник издърпа Евлуела зад завесата. В същия този момент двамата Магистри включиха звуковата бариера, но процесията не тръгна. Аз се вцепених. До мен замря и Хормон, силното му тяло се вкочани като при тетанус. Придворните запазиха мълчание, разсеяно поглеждайки встрани.

Накрая завесата отново се разтвори. Евлуела направи крачка навън и залитна. Лицето ѝ беше бледо, тя бързо премигваше. Изглеждаше зашеметена. По бузите ѝ блестяха струйчици пот. Тя едва не падна, един нютер я подхвана и я сложи на земята. Крилете ѝ се подаваха изпод дрехите, което за мен беше знак, че е обхваната от силно нервно сътресение. Тя се приближи безмълвно към нас с несигурна, тътреща се походка, хвърли към мен бърз поглед, хвърли се към Хормон и се притисна до него.

Носачите вдигнаха покритата носилка. Принцът на Рам напусна двореца.

Когато той изчезна от погледа ни, Евлуела дрезгаво подхвърли:

— Принцът ни дари място в кралския приют.

5.

Управителят, разбира се, не повярва.

Гостите на Принца биваха настанявани в кралския приют, който е разположен зад ъгъла на двореца, в малка градина, пълна с цветя и ароматни храсти. Редовни посетители на този приют бяха Магистри и някой случаен Управляващ; понякога тук се намираще топло местенце за някой изключително важен Летописец, който имаше поръчение за някакво си изследване; или за заемащ високо положение Защитник, пристигнал с таен стратегически план. Да се настани в приюта Въздухоплавателка беше много странно; да се пусне Наблюдател — явно нежелателно; а пък да се допусне Мутант или който и да е друг необвързан — това излизаше извън рамките на допустимото. Когато се появихме, ние бяхме посрещнати от Слугите, които се отнесоха към нас най-напред весело, защото ни взеха за шегобийци, след това — с раздражение, а после — презрително.

— Махайте се! — ни казаха накрая. — Измет! Сган!

Евлуела отговори сериозно:

— Принцът ни предостави тук места и вие не можете да ни изгоните.

— Махайте се! Махайте се!

Един слуга с гнили зъби извади невропалка и замахна с нея към лицето на Хормон, като пушна при това мръсна шегичка за неговата необвързаност. Хормон му изтръгна палката и без да обръща внимание на болезненото изгаряне, го ритна с крак в корема така, че онзи се наведе и повръщайки, падна на пода. В същия миг на помощ на слугата се хвърлиха тълпа нютери. Хормон хвана другия слуга и го запокити срещу тичащите: образува се навалица. Дивите викове и яростни ругатни привлякоха вниманието на един почтен Писар, който се приближи, клатушкайки се до вратата, заповяда на всички да замълчат и ни разпита.

— Това лесно може да се провери — каза той, когато Евлуела му разказа всичко. — Изпрати запитване до Разпоредителя, и по-скоро! —

заповяда той на Слугата.

След няколко секунди затруднението беше отстранено и нас ни пуснаха. Дадоха ни отделни, но свързани помежду си стаи. Никога не съм имал такъв разкош и сигурно никога повече няма и да имам. Стаите бяха просторни и високи. В тях можеше да се влезе само през плъзгащи се врати, настроени на присъщия за всеки един човек температурен спектър, което подsigуряваше неприкосновеност на жилището. Лампите се запалваха при най-малкото желание на стопанина, защото висящите от тавана топки и скритите в нишите по стените светилници бяха светулки от един от Огнените светове и бяха обучени да изпълняват подобни команди. Прозорците се отваряха и затваряха при първото желание. Когато нямаше нужда от тях, се закриваха с полупрозрачни, донесени от други светове квазищори, които имаха не само декоративна роля, но изпускаха и възхитителен аромат според това, което беше изобразено на тях. В стаите имаше шлемове за предаване на мисли, които бяха свързани с главните мозъчни центрове. Шлемовете имаха разклонения за повикване на Слугите, Писарите, Разпоредителите или Музикантите. Разбира се, че на човек от моя съюз и през ум нямаше да му мине да ползва услугите на всички тези хора, от страх да не навлече гнева им върху себе си. Но и във всеки друг случай аз не бих имал нужда от тях.

Не попитах Евлуела какво се е случило в покритата носилка, с което заслужихме такава щедрост. Лесно можех да си го представя, също и Хормон, чиято зле скривана ярост се пораждаше от противозаконната му любов към моята тъничка, нежна, малка Евлуела.

* * *

Влязохме. Поставих количката край прозореца, покрих я с щора и я оставих готова за следващото Наблюдение. Отмих от тялото си натрупаната мръсотия, а скрити в стените устройства говореха за мир и спокойствие. По-късно хапнах. След това при мен дойде Евлуела, освежена и разслабена, седна до мен и ние тихо си говорихме за онова, което беше преди.

Минаваха часове, а Хормон все го нямаше. Помислих си, че се е махнал от приюта, чиято атмосфера беше за него съвсем несвойствена

и че е намерил друга — в средата на себеподобните си, необвързаните. Но когато в здрача ние с Евлуела излязохме в манастирския двор и се приближихме до парапета, за да погледаме изгряващите в небето на Рам звезди, Хормон беше вече там. С него беше и един висок и слаб човек с шал на Летописец: те тихо беседваха.

Хормон ми кимна и каза:

— Наблюдателю, това е новият ми приятел.

Дългият се докосна до шала си:

— Аз съм летописецът Бъзил — произнесе той с тънък глас, като фреска, олющена от стената. — Дошъл съм от Парриш, за да се потопя в тайните на Рам. Аз ще бъда тук много дълго.

— Има какво да се разкаже на този Летописец — намеси се Хормон. — Той е много известен в своя съюз. Точно когато дойдохте вие, той ми разказваше за техниката, която ни разкрива миналото. Те са изровили траншея, като са махнали слоя на Третия Цикъл, разбирате ли, и с помощта на вакуумен сепаратор подбират молекули, лежащи в долните слоеве.

— Ние открихме — каза Бъзил, — катакомбите на императорския Рам и баласт от Времето на Засилването, и книги, написани върху листове бял метал, възходящи към Втория Цикъл. Всичко това се изпраща в Парриш за изучаване, класификация и анализ, а след това се връща обратно. Интересуваш ли се от миналото, Наблюдателю?

— В известна степен — усмигнах се аз. — Но този Мутант е очарован от него много повече. Понякога се съмнявам в принадлежността му към Необвързаните. Ще съзрете ли вие под тази маска Летописец?

Бъзил огледа Хормон, като задържа поглед на необикновеното му лице и плътната му фигура.

— Това не е Летописец — каза той накрая, — но аз съм съгласен, че той се интересува от старини, и то много. Той ми зададе няколко доста трудни въпроса.

— Например?

— Иска да знае за произхода на съюзите. Интересуваше се от името на генетика, създал първия Въздухоплавател. Той иска да чуе защо са се появили Мутантите и действително ли лежи върху тях проклятието на Волята.

— И Вие имате отговори на това? — попитах аз.
— На някои въпроси — отговори Бъзил. — На някои.
— А произхода на съюзите?

* * *

— За да се даде устойчивост и едно осмисляне на обществото, което допуска зло и насилие — каза Летописецът, — към края на Втория Цикъл всичко отишло в задънена улица. Никой не е знаел своя статус, нито своята цел. Светът станал кръстовище за надменни извънземни, които ни смятали за нищожества. Било е просто необходимо да се създадат твърди правила, за да знае всеки човек мястото си. Така са се появили първите съюзи: на Управляващи, Магистри, Търговци, Производители, Амбулантни търговци и Слуги. След това дошли Писателите, Музикантите, Клоуните и Транспортърите. После възникнала необходимостта от Наблюдатели и Защитници. Когато Магията ни е дала Въздухоплателите и Мутантите, то тези два съюза се добавили към вече споменатите, а след това били създадени необвързаните — нютери — и...

— Но Мутантите нали също са необвързани — прекъсна го Евлуела.

За първи път през цялото време Летописецът погледна към нея.

— Коя си ти?

— Евлуела, Въздухоплателка. Аз съм заедно с този Наблюдател и с Мутанта.

Бъзил каза:

— Както вече казах на Мутанта, в предишни времена подобните му са можели да създават и са имали свой съюз. Той е бил разпуснат преди хиляда години по заповед на Съвета на Управниците, след опит на една малко известна фракция на Мутанти да вземат под контрол светините на Йорсалим. Оттогава Мутантите са станали необвързани, по-долу от тях стоят само нютерите.

— Не знаех това — казах аз.

— Ти не си Летописец — самодоволно ми отговори Бъзил. — Това е наша работа — да откриваме миналото.

— Вярно. Вярно.

Хормон попита:

— А сега? Колко съюза има сега?

Бъзил отговори малко смутено и несигурно:

— Около стотина, приятелю. Някои от тях са съвсем малки; някои съществуват само в определени местности. Аз съм се интересувал само от основните съюзи и от техните непосредствени приемници, а случилото се през последните стотина години — това не е в моята област. Отговорих ли ти на въпроса?

— Нищо — каза Хормон. — Това беше глупав въпрос.

— Любопитството ти постоянно расте — каза Летописецът.

— Намирам, че светът и всичко, което е в него, е прекрасно. Нима това е грях?

— Странно — отговори Бъзил. — Мутантите рядко вдигат поглед от земята.

6.

Появи се Слугата. Той се поклони пред Евлуела почтително и едновременно с презрение и каза:

— Принцът се върна. Той желае да му правите компания още сега.

В очите на Евлуела се мярна страх. Но да се откаже — беше невъзможно.

— С Вас ли да тръгна? — попита тя.

— Моля Ви! Вие трябва да се облечете, да се пооправите. Той желае да влезете при него с разтворени криле.

Евлуела кимна и слугата я отведе.

Ние останахме да стоим до парапета. Летописецът Бъзил говореше за отминалите дни на Рам, аз го слушах, а Хормон гледаше в сгъстяващата се тъмнина. След известно време се отвори вратата и се появи Евлуела, която вървеше, сякаш принадлежеше към съюза на Сомнамбулите, а не на Въздухоплавателите.

Тя беше гола и крехкото ѝ тяло белееше като неясна сянка под светлината на звездите. Крилете ѝ бяха разгърнати и бавно се повдигаха и спускаха. Слугите я поддържаха под ръка; изглеждаше, сякаш я водят в двореца насила. Даже не нея, а някакво си оживяло от сънищата видение.

— Лети, Евлуела, лети — прошепна до мен Хормон. — Бягай, докато можеш!

Тя изчезна през страничния изход на двореца.

Мутантът ме погледна:

— Тя се продаде на Принца, за да ни даде покрив над главата.

— Изглежда, че е така.

— Аз бих могъл да разруша този дворец.

— Обичаш ли я?

— Не личи ли?

— По-спокойно — поклатих глава. — Ти не си обикновен човек, но все пак Въздухоплавателката не е за теб. Особено

Въздухоплателка, дяляща ложе с Принца на Рам.

— Тя премина към него от моите ръце.

Аз бях потресен.

— Ти я беше опознал?

— И неведнъж — каза той с тъжна усмивка. — В минути на блаженство крилете ѝ трептят като листа на вятъра.

Вкопчих се в парапета, за да не падна долу. Пред погледа ми затанцуваха звезди; старицата Луна заподскача и се залюля заедно с двамата си бледи придружители. Аз бях потресен, без още да съм наясно защо. Защото Хормон е дръзнал да наруши заповедта? Или пък си казаха думата псевдородителските ми чувства към Евлуела? Или, може би, това беше просто омраза към Хормон, осмелил се да извърши грях, за който аз нямах достатъчна смелост, въпреки че имах достатъчно желание.

* * *

Казах му:

— На теб ще ти изгорят мозъка заради това! И ти ме направи свой съобщник!

— Какво от това? Принцът заповяда — и получи онова, което искаше. Но преди него е имало и други. Искях да кажа — друг.

— Стига! Стига!

— Дали ще я видим отново?

— На принцовете бързо им омръзват жените — няколко дни, а може би една нощ, и той ще я върне обратно. И тогава ние сигурно ще трябва да се махнем от приюта — въздъхнах аз. — В края на краищата, за това ще ни съобщят предварително.

— И накъде ще тръгнеш ти тогава? — попита Хормон.

— За малко ще остана в Рам.

— Даже ако трябва да нощуваш на улицата? Тук, изглежда, няма голяма нужда от Наблюдатели.

— Ще измисля нещо — отговорих аз. — А после ще отида в Парриш.

— Да се учиш при Летописците.

— Да разгледам Парриш. А ти? Какво ти трябва в Рам?

— Евлуела.

— Остави този разговор.

— Добре — каза той с горчива усмивка. — Но аз ще остана тук, докато Принцът не я изостави. Тогава тя ще бъде моя и ние ще намерим с какво да преживяваме. Мутантите са изобретателни. Това им е необходимо. Може би ще поживеем известно време в Рам, а след това ще те последваме в Парриш. Само ако нямаш нищо против уроди и никому ненужни Въздухоплавателки.

Вдигнах рамене:

— Ще видим, когато му дойде времето.

— А случвало ли ти се е по-рано да бъдеш в компанията на Мутанти?

— Не често. И не за дълго.

— Поласкан съм. — Той потропваше с длани по парапета. — Не ме изоставяй, Наблюдателю! Много ми се иска да бъда с теб!

— Защо?

— За да видя лицето ти в деня, когато твоите машини ще ти съобщят, че нашествието е започнало.

Наведох неволно глава, раменете ми се отпуснаха.

— Тогава ще трябва дълго да чакаш.

— А ти не вярваш ли, че нашествието ще бъде извършено?

— Понякога. Рядко.

Хормон се усмихна.

— Не си прав. Те са вече почти тук.

— Престани да се подиграваш.

— Какво се е случило, Наблюдателю? Ти си изгубил вярата си? Това е известно вече хиляди години: друга раса ще открие Земята, ще поиска да я завладее и в един прекрасен ден ще се появи, за да я покори. Това е известно още от края на Втория Цикъл.

— Зная това, нищо че не съм Летописец — а след това се обърнах към него и произнесох думи, които, както си мисля, никога не бих казал на глас. — Аз се вслушвам в звездите и извършвам своите наблюдения в продължение на два твои живота. Когато вършиш нещо много често, то губи смисъл. Повтори десет хиляди пъти името си и то ще се превърне в празен звук. Аз Наблюдавах, и Наблюдавах добре, но в полунощните часове понякога си мислех, че наблюдавам напразно,

че напразно си погубвам живота. В Наблюдението има удоволствие, но е възможно да няма никакъв смисъл.

Той ме хвана за ръката.

— Признанието ти е толкова неочаквано, колкото и моето. Запази вярата си, Наблюдателю! Нашествието е близо!

— Откъде ти можеш да знаеш за това?

— Необвързаните също умеят това-онова.

Разговорът беше толкова горчив за мен. Попитах го:

— А ти понякога сигурно си луд от факта, че си необвързан?

— С това мога да се примиря. А освен това, има си и приятни страни, компенсирани ниското положение. Аз започвам разговор с когото си искам.

— Забелязах го.

— Ходя, където си искам, винаги имам храна и покрив, въпреки че храната може да е гнила, а покривът — мизерен. Жените ме харесват, въпреки всички забрани. Заради тях сигурно аз и не страдам от комплекс за непълноценност.

— А ти никога ли не си искал да стоиш на по-високо стъпало?

— Никога.

— Ако беше Летописец, ти щеше да бъдеш по-щастлив.

— Аз съм щастлив и сега. Получавам всичките удоволствия на Летописеца, но нямам задълженията му.

— Колко си самодоволен! — не издържах аз. — И да говориш за достойнствата да бъдеш несъюзен!

— Как още може да се понесе тежестта на Волята? — Той погледна към двореца. — Смирението се превъзнася. Могъществото се руши. Изслушай пророчеството ми, Наблюдателю: този похотлив Принц до есента ще научи нещо ново за живота! Аз ще му избода очите, за да му я отнема!

— Гръмки фрази. Говориш като предател.

— Това е пророчество.

— Ти не можеш даже да се приближиш до него — казах аз. И ядосан, че приемам всички тези глупости сериозно, добавих: — А защо виниш за всичко него? Той постъпва така, както постъпват всички принцове. Обвинявай момичето за това, че е тръгнало с него. Тя можеше да откаже.

— И да се лиши от криле! Или от живота си! Не, тя нямаше избор. Аз ще направя това — и той с неочаквана ярост бръкна с показалеца и средния пръст във въображаемите очи. — Почакай — каза той. — И ще видиш!

На двора се появиха двама Хрономанти. Те разположиха апаратите на своя съюз и запалиха тънки свещи, за да отгатнат по тях знаците за утрешния ден. Противна миризма изпълни ноздрите ми и аз изгубих всякакво желание да разговарям с Мутанта.

— Стана късно — казах аз. — Трябва да си отпочина — добавих. — Скоро ще правя Наблюдение.

— Сега да гледаш с четири очи — ми каза Хормон.

7.

През нощта направих в стаята си четвъртото и последно за този ден Наблюдение и за първи път в живота си открих отклонение. Не можех да си го обясня. Това беше едно смътно чувство, смес от слухови и вкусови усещания от контакта с живота на някаква огромна маса. Изплаших се и останах долепен до инструментите си доста по-дълго от обикновено, но в края на Наблюдението знаех не повече, отколкото в началото.

А след това аз си спомних за своите задължения.

Наблюдателите още от детските си години са научени да обявяват тревогата си без задръжки; всеки път, когато Наблюдателят реши, че светът е в опасност, той трябва да бие тревога. Трябва ли сега да съобщя на Защитниците? Четири пъти през живота ми беше обявявана тревога, и всеки път — погрешно, и всеки Наблюдател, виновен за лъжливата тревога, беше обречен на ужасяваща загуба на статуса. На един му извадиха мозъка и го сложиха в хранилището на паметта; друг стана нютер; на третия изпочупиха всички инструменти и го изпратиха при необвързаните; четвъртият, който напразно се опитваше да продължи Наблюденията си, беше подложен на издевателства от страна на другарите си. Не виждам кой знае какви добродетели в насмешките над онзи, който е прибързал, защото за Наблюдателя е по-добре да вдигне лъжлива тревога, отколкото да премълчи изобщо. Но такива са обичаите на нашия съюз и аз съм длъжен да им се подчинявам.

Обмислих си положението и реших, че не си струва напразно да раздвижвам въздуха.

Помислих си, че Хормон още същата вечер пося в главата ми много и най-различни мисли. Това можеше да бъде нормална реакция на разговорите му за скорошно нахлуване.

Не исках да действам. Реших да не усложнявам положението си с прибързана тревога.

И не я обявих.

Изпотен, объркан, с разтуптяно сърце, аз затворих количката и глътнах хапче за сън.

* * *

Събудих се призори и се хвърлих към прозореца в очакване да видя по улиците нашественици. Но всичко беше тихо. Над двореца висеше зимна сивота и сънени Слуги отпъждаха от вратите равнодушни нютери. Първото Наблюдение ми се удаде трудно, но за мое облекчение нощната странност не се повтори. Въпреки че не забравях и това, че нощем чувствителността е по-голяма, отколкото след сън.

Хапнах и излязох на двора. Хормон и Евлуела бяха вече там. Тя изглеждаше уморена и потисната, изтощена от нощта, прекарана с Принца на Рам, но аз не ѝ казах нищо за това. Хормон, небрежно облегнат на стената, изпъстрена с кръгли раковини, ме попита:

— Е, как е наблюдението ти?

— Нищо.

— Какво ще правиш?

— Ще бродя по Рам — отговорих аз. — Идвате ли с мен? Евлуела? Хормоне?

— Разбира се — каза той, а тя кимна леко и ние, като туристи, се отправихме да разглеждаме великолепия Рам.

Веднага стана така, че Хормон ни стана гид в тази бъркотия на древности в Рам, което опровергаваше твърдението му, че никога по-рано не е бил тук. Той описваше всичко онова, което виждахме на продухваните от вятъра улици, не по-зле от всеки Летописец. Тук бяха хаотично представени всичките хилядолетия на Рам. Ние видяхме куполите на силовите станции от Втория Цикъл, Колизея, където в незапомнено далечни времена със зверове са се биели хора, самите те приличащи на зверове. И сред развалините на това вместилище на ужасите Хормон ни разказваше за грубостта на онази невъобразимо далечна древност. „Те са се биели — разказваше той, — голи, пред гигантска тълпа от народа. Хората са излизали невъоръжени срещу зверовете, които са се наричали лъвове — гигантски космати котки с космати глави — и когато лъвът е агонизирал, победителят се е

обръщан към Принца на Рам с молба да му прости престъплението, което е извършил и което го е хвърлило на арената. Ако той се е биел добре, Принцът правел жест с ръка: с вдигнат нагоре палец сочел няколко пъти към дясното рамо. Но ако човекът проявявал страх, или пък лъвът продължавал да напада и след нанасянето на смъртоносната му рана, Принцът правел друг жест и човекът е трябвало да се бие със следващия звяр.“ Хормон ни показа този жест: юмрук с изправен среден пръст, рязко вдигнат нагоре.

— А как са разбрали за това? — попита Евлуела, но Хормон се престори, че не е чул.

Видяхме и редица ядрени пилони, построени в началото на Третия Цикъл, за да изтеглят енергия от земното ядро. Те сега не функционираха, а стояха и ръждясваха. Видяхме разбития скелет на машината за времето от Втория Цикъл: могъща колона, двадесетина пъти по-висока от човешки ръст. Видяхме и хълма, върху който се издигаха беломраморните развалини на Рам от Първия Цикъл, приличащи на дантела от скреж върху стъкло. Когато влязохме във вътрешната част на града, ние минахме покрай батареите на отбранителните съоръжения, готови всеки момент да стоварят върху врага цялата мощ на Волята. Видяхме пазара, на който гости от звездите купуваха от селяните старинни предмети. Хормон моментално се вряза в тълпата и купи нещо. Наминахме и към местната чаршия, където пристигналите отдалеч можеха да намерят всичко, каквото си пожелаят, от квазиживот до разбит лед. Ние обядвахме в малко ресторантче на брега на Тивър, където без особени церемонии ни обслужваха мутанти; по настояване на Хормон ядохме за обяд някаква тестообразна горчива маса върху чиния.

* * *

След това вървахме през покрита аркада, край островчета от хора, заобиколили Амбулантните Търговци, които предлагаха стоки от звездите, скъпи дреболии от Анфрика и безвкусни изделия на тукашните Производители. Като излязохме оттам, попаднахме на малък площад, на който се издигаше фонтан във формата на кораб, а

долу се виждаха разбити и разместени каменни стъпала, водещи към планини от чакъл, обрасли с плевели.

Хормон кимна и ние бързо пресякохме площада и излязохме при един великолепен дворец, който беше задушил под себе си един хълм, обрасъл с гъста зеленина.

— Казват, че това е центърът на света — каза Хормон. — В Йорсалием също може да се намери място, което претендира за това право. А това тук е отбелязано на глобуса.

— Как така светът може да има един център — попита Евлуела, — ако той е кръгъл?

Хормон се засмя. Влязохме вътре. Вътре, в зимен мрак, се възвисяваше колосален блестящ глобус, залян отвътре с ярка светлина.

— Ето го вашият свят — произнесе Хормон с величествен жест.

— Ох! — въздъхна Евлуела. — Всичко! Тук е всичко, всичко има!

Глобусът беше образец на истинско майсторство. Той показваше не само очертанятията, но и релефа; моретата му изглеждаха дълбоки басейни; пустините му бяха толкова естествени, че в гърлата ни се впиваха острият нокътчета на жаждата; градовете му кипяха от суета и живот. Разгледах континентите: Ейропа, Анфрика, Айза, Стрاليا. Видях и просторите на Земния Океан. Проследих с поглед златистата верига на Земния Мост, който пресякох съвсем наскоро с толкова труд. Евлуела се втурна към глобуса и започна да ни показва Рам, Егапт, Йорсалием, Парриш. Тя се докосна до високите планини, северно от Хинда, и тихо каза:

— Ето тук съм родена, където са ледовете, където планините се докосват до луната. Ето тук са владенията на Въздухоплавателите. — Тя прекара пръст към Парс и обратно, към страшната арабанска пустиня и до Егапт. — Ето тук съм летяла през нощите на моето детство. Ние всички трябва да летим и аз летях тук. Стократно си мислех, че умирам. Ето тук, в тази пустиня... Пясък в гърлото, пясък реже крилете ми... Паднах на земята, минаваха дни, а аз лежах гола върху горещия пясък и не можех да се помръдна. След това ме забеляза един Въздухоплавател, вдигна ме, излетя заедно с мен и когато аз бях високо, силите ми се върнаха и ние полетяхме към Егапт. А над морето той умря. Животът го напусна, въпреки че беше млад и силен; падна в морето и аз паднах след него, за да бъда с него, а водата беше гореща

даже през нощта. Вълните ме люлееха и настъпи утрото, аз видях живи камъни, като растящи във водата дървета, и разноцветни риби; и те се издигнаха и започнаха да хапят неговото люлеещо се тяло с разперени във водата криле, и аз го оставих, бутнах го надолу, за да си почине там; аз се издигнах и полетях за Егапт, самотна, изплашена и там срещнах теб, Наблюдателю. — Тя ми се усмихна стеснително. — Покажи ни мястото, където си прекарал младостта си, Наблюдателю.

* * *

Пряко сили, като че ли изведнъж ми се бяха вдървили ставите, аз се приближих до другата страна на глобуса. Евлуела застана до мен, а Хормон се отмести встрани, като че ли изобщо не му беше интересно. Посочих изрязаните островчета, които се издигаха като две дълги ленти от Земния Океан: остатъци от изчезнали Континенти.

— Тук — посочих един остров на запад. — Тук съм роден.

— Толкова далече! — възкликна Евлуела.

— И толкова отдавна — казах. — В средата на Втория Цикъл. Както ми се струва понякога.

— Не! Това не може да бъде! — но тя ме погледна така, като че ли действително можех да бъда на няколко хиляди години.

Усмигнах се и я погалих по кадифената шия:

— Само ми се струва така — казах аз.

— А кога си напуснал дома?

— Когато бях два пъти по-възрастен от теб — отговорих аз. — Дузина години бях Наблюдател в Палеш. След това Волята ми заповяда да се отправя отвъд океана, в Анфрика. Отидох, поживях малко в горещите страни. Ходих и по-нататък, в Егапт. Там срещнах една малка Въздухоплателка. — Настъпи мълчание. Дълго гледах към островите, които бяха мой дом, и във въображението ми изчезна непохватния, очукан от живота старец, какъвто бях сега, и се видях млад и силен да се катеря по зелените планини и да плувам в студеното море, да извършвам Наблюдение на края на белия бряг, в който постоянно се удря прибойт.

Аз си спомнях, а през това време Евлуела се приближи до Хормон и попита:

— А ти? Покажи ни откъде си ти!

Хормон вдигна рамене.

— На този глобус мястото не е показано.

— Но това е невъзможно!

— Нима?

Тя се притисна към него, но той я отстрани и ние минахме през страничния изход, като се озовахме на улицата.

Аз започнах да се изморявам, но Евлуела ме дърпаше напред, като искаше до обяд да разгледа целия град; и ние вървахме през преплетени улици, край блестящите палати на Магистри и Търговци, край вонящите крака на Слуги и Амбулантни Търговци, преминаващи в катакомби, покрай убежищата на Клоуни и Музиканти, през квартала на Сомнамбулите, чиито обитатели ни умоляваха да влезем и да купим истината, която им се явяваше в транса.

Евлуела ни погледна, но Хормон поклати отрицателно глава, а аз само се усмихнах и ние отминахме. Сега бяхме на края на парка, съвсем близо до градския център. Тук се разхождаха жителите на Рам, като се придвижваха с необичайна за горещия климат енергия; ние също се присъединихме към тези маршируващи пехотинци.

— Виж! — каза Евлуела. — Колко е ярка!

Тя сочеше към сияещата арка на грамадна полусфера, която покриваше някаква си стара сграда. Присвих очи и можах да видя отвътре изветряла каменна стена и тълпа от хора.

Хормон каза:

— Това е Устата на Истината.

— Какво? — попита Евлуела.

— Ела! Ще видиш!

Под полусферата се точеше опашка. Заставахме в единия ѝ край и скоро стигнахме до входа, като разглеждахме започващата зад прага страна на застиналото време. Защо ли тази сграда и още няколко съседни бяха снабдени със специална защита — това не знаех и попитах Хормон, чиито познания бяха изключително задълбочени, като знания на Летописец. Той отговори:

— Защото това е царството на определеността, където онова, което казва някой, абсолютно съвпада с онова, което е в действителност.

— Не разбирам — каза Евлуела.

— На това място е невъзможно да се излъже — обясни Хормон. — Можете ли да си представите друг дъвен паметник, който да се нуждае от по-голяма защита?

Той направи една крачка в тесен коридор, фигурата му стана неясна и аз побързах след него. Евлуела се колебаеше, мина известно време, преди да се реши да влезе.

Тя се спираше пред всеки праг, като че ли я издихваше вятърът, който духаше покрай разделителната линия между големия свят и джобната вселена, в която се намирахме.

Устата на Истината се намираще зад втората защитна линия. Натам се виеше опашка и един важен Разпоредител контролираше броя на влизащите в светилището. Мина известно време, преди да ни разрешат да влезем. Озовахме се пред една свирепа уродлива глава, разядена от времето, ужасните челюсти бяха широко отворени. Раззинатата уста представляваше тъмна и зловеща дупка. След като хвърли поглед към главата, Хормон кимна, сякаш бе удовлетворен, че всичко се е оказало такова, каквото си го е мислел.

— И какво трябва да направим сега? — попита Евлуела.

Хормон каза:

— Наблюдателю, сложи си дясната ръка в Устата на Истината.

Намръщих се, но се подчиних.

— Сега — каза Хормон — един от нас ще ти зададе въпрос. Ти си длъжен да отговориш. Ако излъжеш, челюстите ще се затворят и ще ти отхапят ръката.

— Не! — възкликна Евлуела.

Внимателно огледах челюстите, стиснали китката ми. Наблюдател без ръка не става за нищо; във времената на Втория Цикъл можеше да си поръчаш протеза, по-добра от собствената ти ръка, но Вторият Цикъл остана в миналото и подобен лукс сега вече не се намира.

— Но как става това? — попитах аз.

— В обсега на това помещение Волята е необикновено силна — отговори Хормон. — Тя неумолимо отделя истината от лъжата. Зад ъгъла на тази стена спят трима Сомнамбули, чрез които говори Волята, а те управляват Устата. Страхуваш ли се от Волята, Наблюдателю?

— Страхувам се от собствения си език.

— По-смело! Пред тази стена никога не е била изричана лъжа. Никой не е губил тук ръката си!

— Тогава, хайде — казах аз. — Кой ще пита?

— Аз — каза Хормон. — Отговори ми, Наблюдателю, без да извърташ, може ли да се каже, че животът, прекаран в Наблюдение, е живот, преминал плодотворно?

Дълго мълчах, като си събирах мислите и гледах към челюстите. Накрая казах:

— Да се стои на стража в името на човека — това сигурно е най-благородната задача, на която може да се посвети човек.

— Внимавай! — извика разтревожено Хормон.

— Но аз още не съм свършил — възразих аз.

— Тогава давай по-нататък.

— Но да се посветиш в търсенето на враг — плод на нечие въображение, е глупаво; да се превъзнася онзи, който дълго и добросъвестно търси врагове, които никога няма да дойдат — това е глупаво и погрешно. Животът ми мина напразно.

Челюстите на устата на Истината не трепнаха.

Издърпах ръката си. Оглеждах дланта си така, сякаш току-що е израснала от китката ми. Изведнъж се почувствах остарял с няколко цикъла. Евлуела, с широко отворени очи и длан, притисната до устните, беше потресена от онова, което казах. Думите ми сякаш още звучаха пред ужасния идол.

— Беше казано откровено — каза Хормон, — но и без особено самосъжаление. Много жестоко съдиш себе си, Наблюдателю.

— Говорих, за да спася ръката си — отговорих аз. — На теб ти се искаше да излъжа?

Той се усмихна и се обърна към Евлуела:

— Сега е твой ред.

* * *

Малката Въздухоплавателка внимателно се приближи до Устата на Истината и се виждаше, че се страхува. Тънката ѝ ръчица се разтрепери, когато я сложи върху студения камък на челюстите. С

усилие се преборих с желанието да се хвърля и да я измъкна от изкривената в дяволска гримаса каменна глава.

— Кой ще задава въпрос? — попитах аз.

— Аз — отговори Хормон.

Крилете на Евлуела леко потръпнаха. Лицето ѝ побеля, ноздрите трепнаха, приповдигна се горната устна. Тя стоеше, облегната до стената, и с ужас гледаше към мястото, където лежеше ръката ѝ. Зад защитната линия я гледаха размазани лица, устни произнасяха думи, които, без съмнение, означаваха недоволство от дългата ни визита, но нищо не се чуваше. Въздухът беше топъл, влажен и застоял, сякаш идваше от кладенец, изкопан в пластовете на Времето.

Хормон каза бавно:

— Тази нощ ти позволи на тялото си да даде наслаждение на Принца на Рам. Преди това ти беше подарила себе си на Мутанта Хормон, въпреки че подобни връзки се забраняват от обичай и закон. Още по-рано ти си била приятелка на Въздухоплавателя, сега покойник. Ти си можела да имаш и други мъже, но за тях аз нищо не зная, пък и това не е важно за моя въпрос. Кажи ми ето какво, Евлуела: кой от тримата ти е доставил най-голямо физическо удоволствие, кой от тях съумя да разтърси чувствата ти, кого от тримата ти щеше да избереш за свой приятел, ако имаше възможност да избираш?

Исках да протестирам, защото Мутантът зададе три въпроса, а не един, като се възползва от подходящия момент. Но не успях, защото Евлуела отговори без никакво колебание, сложила до лакът ръка в гримасническата уста:

— Принцът на Рам ми даде огромна наслада, равна на която аз още не познавах, но той е студен и жесток и аз се страхувам от него. Своя загинал Въздухоплавател обичах по-силно от когото и да било преди и след него, но той беше слаб, а аз не бих искала да имам слаб приятел. Ти, Хормоне, даже сега ми се струваш чужд и чувствам, че не познавам нито тялото, нито душата ти, но все пак, въпреки голямата пропаст между нас, само с теб аз бих се съгласила да прекарам дните си.

Тя извади ръка от Устата на Истината.

— Добре казано! — възкликна Хормон, въпреки че искреността в думите ѝ го нараняваше и му беше приятна в еднаква степен. — Ти

придоби красноречие, когато обстоятелствата наложиха това. Е, сега е мой ред да рискувам ръката си.

* * *

Той се приближи до устата.

Аз казах:

— Ти зададе първите два въпроса. Не искаш ли да довършиш започнатото и да зададеш третия?

— Не, не — каза той. Със свободната си ръка той направи жест, за да отбележи това предложение. — По-добре се посъветвайте и задайте един общ въпрос.

Ние се дръпнахме настрана. Тя, с неприсъща за нея разпаленост предложи своя въпрос и доколкото той беше същият, който исках да предложи и аз, съгласих се и казах тя да пита.

— Когато стояхме пред глобуса, Хормоне, аз те помолих да ни покажеш мястото, където си роден, а ти каза, че е невъзможно да го намерим на картата. Много странно. Каж ми: такъв ли си, за каквото се представяш, действително ли си Мутант, скитащ се по земята?

Той отговори:

— Не.

Формално той отговори на въпроса в онзи вид, в който го формулира Евлуела, но и без думи беше ясно, че отговорът не е равностоен с нашите, и той, без да изважда ръката от Устата на Истината, продължи:

— Аз не показах родното си място, защото го няма на глобуса, защото съм роден под звезда, която не трябва да назовавам. Аз не съм Мутант във вашия смисъл на думата, но в известна степен — да, защото в родния ми свят аз имам друго тяло. А тук живея десета година.

— Какво правиш на Земята? — попитах аз.

— Длъжен съм да отговоря само на един въпрос — каза Хормон, а после се усмихна. — Но аз все пак ще отговоря: изпратен съм на Земята в качеството си на военен наблюдател, за да подготвя нашествието, което ти чакаш толкова дълго и което ще започне в близките часове.

— Лъжеш! — се изтръгна от мен. — Всичко е лъжа!

Хормон високо се разсмя. И извади ръката си от Устата на Истината, цяла и невредима.

8.

Тръгнах си от сияещата полусфера зашеметен и объркан, бутайки пред себе си количката, и попаднах на улицата, неочаквано тъмна и студена. Нощта беше настъпила със стремителността на вятъра; беше почти девет, приближаваше времето за Наблюдение.

В мозъка ми отекваха думите на Хормон. Той скрои всичко: доведе ни при Устата на Истината, изтръгна признание за неверието ми, а признание от друг тип — от Евлуела; без да се замисля, издаде сведения, които трябваше да пази за себе си, като смяташе, че аз ще бъда потресен до дъното на душата си.

— Може Устата на Истината да е фалшификация? Не можеше ли Хормон да излъже, без да се страхува от нищо?

Никога, откакто съм започнал да се занимавам със своята работа, аз не съм Наблюдавал извън определения час. Но сега беше време за разрушаване на обикновеното; не можех да чакам, докато стане точно девет. Като приседнах на продухваната от вятъра улица, разтворих количката, подготвих инструментите и се спуснах в бездната, изпаднал в транс.

Подсиленото ми съзнание с вой се юрна към звездите.

Крачех по безкрайността като бог. Чувствах налягането на слънчевия вятър, но аз не бях Въздухоплавател и то не можеше да ми попречи; издигнах се още по-нагоре от този поток яростни частици светлина, в тъмнината на края на слънчевите владения. И там усетих друго налягане.

Звездолетите бяха съвсем наблизко.

Не туристически рейсови кораби, возещи зяпачи, решили да погледат нашия разпадащ се свят. Не и търговски транспорт, нито танкери, събиращи междузвездно вещество, нито кораби-курорти, обикалящи по хиперболични орбити.

Това бяха военни кораби, черни, чужди, страшни. Не мога даже да кажа колко бяха на брой; знаех само, че те се носят към земята с милиони пламъци, изхвърляйки пред себе си конуси отблъскваща

енергия, същата, която почувствах през миналата нощ, която гърмеше в мозъка ми, подсилена от инструментите, минавайки през мен така свободно, както слънчев лъч през кристал.

* * *

Заради това аз Наблюдавах през целия си живот!

Учеха ме да ги познавам. Молех се никога да не ми се случи да видя това, а после в опустошението си се молех да го съзря, накрая престанах да вярвам в това. А след това, по милост на мутанта Хормон, аз все пак видях, наблюдавайки по-рано от часа си, свит на студената улица на Рам до Устата на Истината.

Нас, Наблюдателите, ни учат да не излизаме от трансa по-рано, докато всичко не бъде окончателно потвърдено и едва след това да се бие тревога. Старателно проверих себе си, прескачайки от един канал на друг, после на трети, като извърших триангулация; и откривах навсякъде несъмненото присъствие на титанична сила, която се носеше към Земята с невъобразима стремителност.

Или аз се заблуждавах, или нападението беше действително започнало. Изобщо не можех да се отърся от вцепенението и да обявя тревога.

Без да бързам, аз се наслаждавах на това непознато усещане. Стори ми се, че са минали часове. Галех инструментите, получавайки чрез тях пълно потвърждение на вярата, която ми възвърна днешното Наблюдение. В съзнанието ми слабо блещукаше мисълта, че губя ценно време, че е мое задължение да прекратя това безсрамно кокетство със съдбата и да съобщя на Защитниците.

Накрая се освободих от трансa. Върнах се в света, който бях призван да охранявам.

Евлуела стоеше до мен: объркана, изплашена, с безсмислен поглед... Тя си хапеше юмука, за да не заплаче...

— Наблюдателю! Наблюдателю, чуваш ли ме? Какво се е случило? Какво става?

— Агресия — казах аз. — Колко дълго съм бил в транс?

— Половин минута. Не зная. Ти беше със затворени очи. Мислех, че си умрял.

— Хормон каза истината. Окупаторите са близо. Къде е той?

— Изчезна, когато си тръгнахме от Устата — прошепна Евлуела.

— Наблюдателю, страх ме е. Чувствам как всичко се свива в мен. Аз трябва да летя... не мога да остана повече тук!

— Почакай — казах аз, като я докоснах по ръката. — Не сега. Най-напред ще вдигна тревога, а после...

Но тя вече беше започнала да си смъква дрехите. Голото ѝ до пояса тяло заблестя на вечерната светлина, а край нас напред-назад сновяха хора, напълно безразлични към онова, което трябваше да се случи. Исках да задържа Евлуела, но време беше да дам тревога, не можех да протакам повече и аз се обърнах към количката си.

Като в сън, породен от всепоглъщаща любовна страст, аз се протегнах към превключвателя, който щеше да задейства системата за общопланетна тревога.

Може би вече са я вдигнали? Може някой друг Наблюдател да е видял онова, което видях и аз, който, по-малко скован от объркване и съмнения, вече е изпълнил крайната задача на Наблюдателя?

Не. Не. В този случай аз щях да чувам сега виенето на сирените от орбиталните станции.

Докоснах превключвателя. С крайчето на окото си видях Евлуела, освободила се от своите дрехи и започнала да шепне думите, които изпълват със сила слабите ѝ криле. Още миг и тя щеше да бъде във въздуха, нямаше да мога да я задържа.

С бързо и сигурно движение аз включих сигнала за тревога.

* * *

В този момент видях една набита фигура, която се промъкваше към нас. Хормон, помислих си аз и като скочих на крака, се хвърлих към него, за да го хвана и задържа. Но онзи, който се приближаваше към нас, не беше Хормон, а някакъв си важен слуга с тлъсто лице, който повика Евлуела:

— Не бързай, Въздухоплавателко, спусни си крилето! Принцът на Рам ме изпрати за теб.

Той се вкопчи в нея. Малките ѝ гърди се приповдигнаха, очите гневно заблестяха.

— Махни се от мен! Подготвям се за полет!

— Принцът на Рам те вика — повтори Слугата, като я заключи в тежките си обятия.

— Принцът на Рам тази нощ ще има други грижи — казах аз. — Тя няма да му трябва.

Едновременно с думите ми в небето завиха сирени.

Слугата я пусна. Устата му безмълвно се отваряше, той направи един от предпазните жестове на Волята и погледна към небето, мърморейки:

— Тревога! Кой е дал тревога? Ти ли, старче?

По улицата се замяха обезумели хора.

Евлуела, след като се освободи, се скри зад мен — тя не можеше да лети, защото крилете ѝ се бяха разгънали едва наполовина — и моментално беше погълната от човешкия прибой. Заглушавайки застрашителния вой на сирените, гърмяха високоговорителите за всеобщо уведомяване, като инструктираха хората за начините за спасение. Висок и слаб човек, със знака на Защитниците върху бузата си, летеше право към мен, бълвайки думи, съвсем нечленоразделни, за да могат да бъдат разбрани, профуча край мен и изчезна в тълпата. Светът, изглежда, беше полудял.

Само аз оставах спокоен. Вдигнах глава в известно очакване да видя там летящите над Рам черни кораби на завоевателите. Но не видях нищо, освен реещи се нощни огньовете и други предмети, които обикновено висяха над главите ни.

— Хормоне! — извиках аз. — Евлуела!

Аз бях сам.

Странна опустошеност ме изпълни. Дадох тревога. Завоевателите са наблизо; аз бях лишен от своето занимание. Повече нямаше нужда от Наблюдатели.

Почти любовно се докоснах до уморената количка, която ми беше спътничка толкова години. Погалих с пръсти изпъстрените с петна и вдлъбнатини инструменти; след това се обърнах, изоставих я и закрачих по улицата: без количка, без товар, един човек, чийто живот получи и изгуби смисъл в един и същи миг. А край мен цареше хаос.

9.

Ясно е: в случай че настъпи моментът на последната битка на Земята, ще се мобилизират всички съюзи, освен Наблюдателите. За нас, които толкова време пазехме всички подстъпи, не се намери място в стратегията на боя; ние автоматично се разпускахме след потвърждаване на тревогата. Дойде времето съюзът на Защитниците да покаже своите умения. В течение на половината Цикъл те строяха планове какво да правят по време на война. Към кой от тях ще прибегнат сега? Какви действия ще предприемат?

Имах намерение да се настаня в някое общежитие и да изчакам кризата. Беше безнадеждно даже да се мисли, че ще намеря Евлуела и жестоко проклинах себе си, че ѝ позволих да избяга ей така: без дрехи, без защита в това смутно време. Къде ще отиде? Кой ще я защити?

Един младичък Наблюдател, който се носеше през глава с количката си, едва не ме блъсна.

— Внимавай! — изкрещях аз.

Той вдигна глава. Погледът му беше такъв, сякаш са го ударили с нещо по главата.

— Истина ли е? — попита той. — Тревога?

— А ти не чуваш ли?

— Но тя истинска ли е?

Посочих количката му.

— Ти знаеш как да провериш това.

— Казват, че човекът, който е дал тревогата, е пиян стар глупак, когото вчера са изгонили от хотела.

— Може и така да е... — съгласих се аз.

— Но ако тревогата е истинска...

Казах му с усмивка:

— Ако това е така, ние всички можем да си отпочинем. Хубав ден за всички нас, Наблюдателите.

— Твоята количка! Къде ти е количката? — ми се развика той.

Но аз вече не му обръщах внимание, вървах към една покрита с резба каменна колона — спомен от императорския Рам.

Върху тази колона бяха изрязани древни изображения: битки и победи, монарси на други страни, които бродят позорно оковани по улиците на Рам; тържествуващи орли — символ на процъфтяващата империя. Стоях пред колоната със странно спокойствие, любувайки се на ювелирната резба. Към мен се носеше позната фигура: Летописецът Бъзил. Извиках го, като му казах:

— Ти се появи навреме! Няма ли да се съгласиш да ми обясниш всичките тези изображения, Летописецо? Те ме очароват, любопитството ми расте.

— Ти ненормален ли си? Нима не чуваш? Тревога!

— Аз я дадох, Летописецо.

— Тогава бягай! Завоевателите са близо! Ти трябва да се биеш!

— Само не аз, Бъзил. Времето ми свърши. Разкажи ми за изображенията! За победените крале, за претърпелите крах императори. Все едно, човек на твоите години не може да участва в битките.

— Сега всички са мобилизирани!

— Всички, освен Наблюдателите! — казах аз. — Почакай минутка! Аз почувствах влечение към миналото. Хормон изчезна, бъди ти мой гид в тези отминали цикли!

* * *

Летописецът диво замаха с глава и се хвърли настрани, за да избяга. Хвърлих се към него с намерението да го хвана за костеливата ръка и да го домъкна до интересуващото ме място, но той се отскубна от мен и аз хванах само тънкия му шал, който неочаквано лесно остана в ръцете ми. Той се хвърли напред, млатейки въздуха с ръце, и се скри от погледа ми.

Вдигнах рамене и започнах да разглеждам шала, който завладях така неочаквано. Той беше пронизан с блестящи метални нишки, които образуваха объркани шарки, уморяващи очите. Всяка нишка изчезваше от материята, за да се появи на най-неочакваното място, сякаш разклонение от някоя династия, неочаквано открита в някой далечен

град. Изкуството на тъкача стоеше над всички похвали. Заметнах шала върху раменете си.

Затътрих се по-нататък.

Краката ми, които сутринта ми отказваха, сега ме носеха с лекота. Младостта се беше върнала при мен и аз вървах през градския хаос, без да се затруднявам от избора на пътя. Стигнах до реката, преминах я и там, на далечния бряг на Тивър, видях двореца на Принца. Тъмнината се сгъстяваше и все повече огънове се запалваха след заповедите за мобилизация, и от време на време се раздаваха кънтящи удари: взривове от екраниращи бомби, изхвърлящи облаци дим, който скриваше града от погледите на завоевателите. Пешеходците по улиците ставаха все по-малко. Сирените все още виеха. По покривите на сградите набързо се задействаха защитни устройства; чувах писъка на отражателите, които се разклащаха от една страна на друга, за да се подсигури максимален обхват. Нямаше никакво съмнение, че нашествието действително е започнало. Инструментите ми можеха и да сгрешат заради някакво си смущение, но нещата нямаше толкова да се задълбочат, ако първоначалното донесение не беше потвърдено от съобщенията на стотици други членове на моя съюз.

Запътих се към двореца и пред мен изникнаха двамина запъхтени Летописци. Те ме извикаха, но не разбрах думите им: това беше езикът на техния съюз; и аз си спомних, че на мен е шалът на Бъзил. Не им отговорих и те преминаха към обикновената реч.

— Какво става с теб? Веднага на място! Ние трябва да записваме! Ние трябва да коментираме! Ние трябва всичко да видим!

— Взели сте ме за някой друг — отговорих им тихо. — Аз нося шала на вашия брат Бъзил, който го довери на моите грижи. Няма място за мен в тази битка.

— Наблюдател! — възкликнаха с ужас те, наругаха ме всеки поотделно и се хвърлиха по-нататък.

Усмяхнах се и тръгнах към двореца.

Вратите бяха разтворени. Нютерите, които охраняваха портала, бяха избягали, избягали бяха и двамата Разпоредители, които по-рано стояха зад вратите. Просящите, наводнили широкия площад пред двореца, сега си проправяха път в самата сграда, за да намерят там убежище за себе си; това събуди яростта на наследствените

притежатели на привилегии, пребиваването на които в тази част на сградата беше скрепено със закон; и те се нахвърлиха върху пришълците с неочаквана сила и омраза.

Видях сакасти, които си служеха с патериците като с палки; видях слепци, които удряха с удивителна точност; кротки послушници, които използваша всички видове оръжие — от стилети до звукови пистолети. Заобиколих това безсрамно зрелище и влязох в двореца, разглеждайки параклисите, където Пилигримите се молеха за благословието на Волята, а Свързочниците отчаяно измолваха отгоре наставления за това, как да се избегне предстоящото стълкновение.

Неочаквано дочух звук на тръба и викове:

— Дайте път! Дайте път!

През двореца вървеше редица от сурови Слуги, които се насочваха към стайте на Принца. Двама от тях мъкнеха една извиваща се и разярена фигура с полуразтворени криле.

— Евлуела! — започнах да викам, но гласът ми потъна в шума, не можах и да си пробия път до нея. Слугите ме отхвърлиха настрани. Процесията изчезна в покоите на Принца. Хванах последния поглед на малката Въздухоплателка, бледа и крехка, обкръжена от охранници. И тя отново се скри от мен.

Хванах за ръкава един нютер, който си мърмореше нещо и бродеше наблизко с безразличен вид.

— Това е Въздухоплателка! Защо са я довели тук?

— Той... той... те...

— Кажи ми!

— Принцът... негова жена... в колесницата му... той... той... те... завоевателите...

Блъснах това ломотещо същество и се хвърлих към вратите. Пред мен се изправи стена от мед, девет пъти по-висока от ръста ми. С все сила ударих по нея.

— Евлуела! — извиках дрезгаво. — Ев-лу-ела!

Нито ме изгониха, нито ме пуснаха. Не ми обърнаха внимание. Хаосът, който цареше край западните врати, обхващаше цялото помещение и тъй като насам тичаха разярени бедняци, аз се обърнах и се затичах към най-близкия изход.

* * *

Стоях на двора, който водеше към кралския приют, пасивен и безразличен към всичко. Във въздуха пропукваше електричество. Аз реших, че това е излъчване на едно от защитните устройства на Рам, което беше въведено в действие, за да се противопостави на нашествието. И в същия миг разбрах, че това означаваше непосредствена близост на враговете.

В небето заблестяха звездолети.

Когато ги забелязах по време на Наблюдението, те изглеждаха черни на черния фон на безкрайността, но сега те горяха като ярки слънца. Поток от блестящи, тежки, подобни на скъпоценни украшения сфери изпълни небето; те увиснаха една до друга, разгърнали се от изток на запад в непрекъснат строй, покривайки целия небосвод; и когато те изникнаха едновременно, аз чух грохот и звън от невидим оркестър, възвестяващ появянето на завоевателите на Земята.

Не мога да кажа дали бяха далече звездолетите, много ли се рееха над главите ни, каква беше конструкцията им. Знаех само, че те са тук, в преобладаващото си величие. Ако бях Защитник, душата ми щеше да затрепти само от техния вид.

Лъчи кръстосваха небето с всевъзможни оттенъци. Битката започна. Не можех да разбера действията на нашите Защитници, също така загадъчни бяха за мен и маневрите на онези, които бяха дошли да проверят възможностите на нашата планета с гръмко минало, но със скромно настояще. За свой срам, аз се чувствах настрана не само от битката, но и над битката, сякаш няхах причини за безпокойство. Искаше ми се Евлуела да бъде с мен, а тя беше някъде в покоите на Принца. Ако някой сега беше действително добре, то това беше Хормон, Хормон-Мутантът, Хормон-шпионинът, Хормон — чудовищният предател на нашия свят.

— Път за Принца на Рам! Принцът на Рам води Защитниците в бой за земята на дедите ни!

От двореца се появи блестяща машина с формата на сълза, с широко обзорно стъкло, което даваше възможност на всички да видят законодателя, чието присъствие трябваше да повдигне бойния дух на войниците. При ръчките за управление, гордо изправен, стоеше

Принцът на Рам! Жестоките му юношески черти бяха застинали в сурова решителност, а до него, облечена като императрица, седеше Въздухоплавателката Евлуела. Тя, изглежда, беше в транс.

Кралската колесница се издигна в небето и изчезна в тъмнината.

Стори ми се, че се появи още един апарат и че се отправи след първия, а колесницата на Принца се появи отново; стори ми се, че тези двамата започнаха да кръжат по стесняваща се спирала, готови за схватка. Рой сини искри забули и двата апарата, а после те се метнаха нагоре и надалеч и се скриха зад един от хълмовете на Рам.

Имаше ли битки по цялата планета? Бяха ли подложени на нападение Парриш и светият Йорсалем, и сънените градове на Изчезналите Континенти? Навсякъде ли висяха звездолети? Не знаех. Аз описвах събитията само в малкото късче небе над Рам и даже в този случай знанията ми за онова, което се случваше, бяха слаби, неопределени и недостоверни. Имаше мигновени избухвания, по време на които виждах носещите се в небето батальони на Въздухоплавателите, а след това настъпваше тъмнина, сякаш върху града намятаха кадифено наметало. В отблясъците на взривовете аз видях огромните машини на Защитниците ни, водещи забързан разговор от покривите на сградите; същевременно виждах звездолети, неподвижни и неповредени. Дворчето, в което стоях, беше празно, но отдалеч се носеха гласове, пълни със страх и предчувствия, които се чуваха едва-едва. Или това беше чуруликането на птиците? Изведнъж го прекъсваше грохот, който разтърсваше целия град.

Край мен мина, марширувайки, взвод Сомнамбули. На площада пред двореца се суетяха, по всяка вероятност Клоуни — фигури, които разпъваха блестяща мрежа със застрашителен вид. Проблясващи мълнии осветиха в небето тройка Летописци на Гравитационната платформа, които записваха случилото се. Стори ми се, но не бях сигурен, че във висините препусна апаратът на Принца на Рам, спасявайки се от преследвача.

„Евлуела“ — прошепнах аз, когато двете светещи точки изчезнаха от погледа ми. Направиха ли звездолетите десант на войските? Достигнаха ли потоците енергия, които изригваше това надвиснало във височината сияние, до повърхността на Земята? Защо Принцът хвана Евлуела? Къде е Хормон? Какво правеха Защитниците ни? Защо не падаха корабите на врага?

През цялата тази дълга нощ аз наблюдавах битката, слял се с древните павета в дворчето. И нищо не разбирах.

Настъпи изгревът. Бледите лъчи се отразиха в сградите. Докоснах с пръсти очите си: изведнъж ми дойде наум, че съм могъл да заспя стоешкoм. Може би ще трябва да помоля за членство в съюза на Сомнамбулите, си казах аз. Сложих ръка върху шала на Летописеца, загърнат около раменете ми, чудейки се как съм могъл да го завладея. И отговорът дойде.

Погледнах към небето.

Вражеските кораби бяха изчезнали. Видях обикновеното сутрешно небе, сиво, с проблясъци от розово. Почувствах вътрешен подтик и се огледах да потърся количката, но веднага си спомних, че повече не трябва да Наблюдавам, и почувствах опустошеност, много по-голяма, отколкото усещах обикновено в този час.

Свърши ли битката?

Победени ли са враговете?

Може би корабите на завоевателите са вече свалени и останките им лежат безпорядъчно около Рам?

Всичко наоколо мълчеше. Аз не чувах повече небесния оркестър, а после от тази мрачна тъмнина дойде звук, гърмящ звук, сякаш по улиците на града се движат някакви каруци. И невидими Музиканти свиреха една и съща нота, дълбока и резонираща, която изведнъж рязко се скъса.

От високоговорителите за всеобщо информиране се донесе тих глас:

— Рам падна. Рам падна.

10.

Кралският приют беше отворен. Нютерите и всички други прислуги — всички те бяха избягали. Защитниците, Магистрите и Управниците сигурно с чест бяха загинали в битката. Никъде не можах да видя Летописеца Бъзил. Не се виждаха и събратята му. Влязох в стаята си, измита и освежена, хапнах, събрах си нещата и на прощаване се поклоних пред целия този разкош, който така и не успях да опозная както трябва. Съжалявам, че толкова малко съм бил в Рам, но, в края на краищата, Хормон беше най-чудесният гид, пък и доста можах да разгледам.

Сега беше време за тръгване.

Да останеш в един завоюван град — нямаше смисъл. Шлемът за предаване на мисли в стаята не реагираше на въпросите ми и аз не знаех за размерите на разрушенията нито тук, нито пък в другите области, но беше ясно, че Рам е извън контрола на човека и трябваше да се бърза. Помислих си дали да не отида в Йорсалим, както ме посъветва преди влизането ми в Рам дългият Пилигрим, но отхвърлих тази мисъл и реших да избира посока Запад: към Парриш, който не само беше по-близо, но и в който беше разположена щабквартирата на Летописците.

Моето занимание сега не беше нужно; в тази първа утрин на завоюваната Земя аз почувствах неочаквано мощно и странно желание да си предложи услугите на Летописците и заедно с тях да събирам сведения за по-добри години на нашата планета.

Напуснах приюта по пладне. Най-напред тръгнах към двореца, който все още беше отворен. Наоколо безпорядъчно лежаха просяци: едни в наркотично опиянение, други спяха, болшинството бяха мъртви; мъртвите лежаха така, че беше ясно: изпопребили са се помежду си, обхванати от паника и ярост. Край един от трите черепа на информационното устройство клечеше с объркан вид един Разпоредител. Аз влязох и той каза:

— Не работи. Мозъкът не отговаря.

— Какво стана с Принца на Рам?
— Мъртъв е. Свалиха го.
— С него беше и младата Въздухоплавателка. Какво знаете за нея?
— Нищо. Мисля, че е мъртва.
— А градът?
— Падна. Завоевателите са навсякъде.
— Убиват ли?
— Никого и с пръст не са пипнали — каза Разпоредителят. — Те са във висша степен вежливи. Те ни СЪБИРАТ!
— Само в Рам или навсякъде?

Той вдигна рамене и започна ритмично да се полюлява напред-назад. Оставих го на мира и тръгнах по-нататък в двореца. За мое учудване, стаите на Принца не бяха блокирани. Влязох, поразен от невъобразимата помпозност на килимите, завесите, светилниците, камините. Минавах от стая в стая, докато стигнах, в края на краищата, до постелята на Принца: за балдахин служеше тялото на огромна раковина от планета на друга звезда и гледайки отворената раковина, аз се докоснах до невъобразимо мека тъкан, с която се е завивал Принцът на Рам; спомних си, че и Евлуела е лежала тук, и ако бях по-млад, щях да се разплача.

Напуснах двореца и бавно пресякох площада в началото на дългия си път за Парриш.

* * *

И тук за първи път видях нашите завоеватели. Една машина с непозната конструкция се изтърколи на края на площада и от нея се появиха приблизително около дузина фигури.

Те бяха почти човешки. Бяха високи и едри, с широк, като на Хормон, гръден кош и само прекомерната дължина на ръцете им издаваше, че това са прищълци. Видът на кожата им беше някак си странен и ако бях по-близо, щях да разгледам по-добре очите им, устните и ноздрите, които се различаваха от човешките.

Без да ми обръщат никакво внимание, те пресякоха площада, вървейки с неустойчива, поклащаща се походка, което живо ми

напомняше маниера на вървене на Хормон — и влязоха в двореца. Те не изглеждаха нито високомерни, нито войнствени.

Зяпльовци. Величественият Рам отново демонстрираше магнетичното си въздействие.

Оставяйки новите хазяи с тяхното любопитство, аз закрачих към покрайнините на града. Зимен студ се промъкна в душата ми. Размишлявах: беше ли това тъга по нашия Рам? Или скърбях за изчезналата Евлуела? Или причината беше само в това, че бях пропуснал вече три Наблюдения, и като всеки наркоман чувствах мъките на лишението?

Разбрах, че съм наранен от всичко това, но най-много от последното. Никого не срещнах, докато вървах към портите. Страхът от новите господари караше рамляните да се крият. От време на време преминаваха край мен с бръмчене машини на пришълците, но даже не обръщах глава.

Стигнах до западните порти на града, когато слънцето вече почти се беше скрило зад хоризонта. Те бяха разтворени, като ми откриваха изглед към един прекрасен хълм, върху чиито гърди растяха дървета с тъмнозелени корони. Минах под арката и видях наблизко фигурата на Пилигрим, който бродеше бавно по пътя към града.

Странно беше да го виждам с препъваща се, несигурна походка, защото даже плътните кафяви одежди не можеха да скрият младостта и силата му; той вървеше изправен, с разгърнати рамене, но все пак походката му беше спъната и тътреща се като на старец. Когато го догоних и надникнах под качулката, разбрах всичко — бронзовата маска, която носят всички Пилигрими, беше монтиран ревербератор, който се използваше от слепите, за да разберат навреме за срещаните по пътя препятствия.

Той почувства моето присъствие и каза:

— Аз съм сляп Пилигрим. Моля да не ми причинявате вреда.

Това не беше глас на Пилигрим, това беше силен, рязък, повелителен глас.

* * *

Отговорих:

— Нямам намерение на никого да причинявам зло. Аз съм Наблюдател, който миналата нощ изгуби занятието си.

— През изминалата нощ много от нас се лишиха от занятията си, Наблюдателю.

— Само не и Пилигримите.

— Не — каза той. — Пилигримите — не.

— Откъде си тръгнал?

— От Рам.

— И никъде конкретно?

— Наникъде — каза Пилигримът. — Съвсем наникъде. Просто ще бродя по света.

— Тогава можем да вървим заедно — казах аз, защото да се върви с Пилигрим е небивало щастие, а след загубата на Хормон и Евлуела аз бях принуден да вървя сам. — Аз отивам в Парриш. Отиваме ли?

— За там — с особено удоволствие — горчиво отговори той. — Да, ще тръгна с теб за Парриш. Но каква работа може да има там един Наблюдател?

— Наблюдателят сега никъде не може да има работа. Отивам в Парриш, за да си предложи услугите на Летописците.

— А-а.

— Сега, когато падна Земята, аз искам да зная повече за годините ѝ на възход.

— Нима е паднала цялата Земя, а не само Рам?

— Мисля, че да — отговорих аз.

— А-а — отвърна Пилигримът. — А-а.

Той потъна в мълчание и ние тръгнахме по пътя. Подадох му ръка и той повече не се препъваше, а закрачи уверено с младежка походка. От време на време нещо си мърмореше, а може би се промъкваша ридания. Когато го разпитвах за живота на Пилигрима, той или отговаряше уклончиво, или премълчаваше. Вървахме вече час. Заредиха се гори и той изведнъж каза:

— Боли ме лицето. Помогни ми да наглася по-добре тази маска!

За мое учудване той започна да я сваля. Дъхът ми секна, защото на Пилигримите е забранено да си показват лицето. Сигурно е забравил, че аз не съм сляп.

Той започна да си сваля маската, като казваше:

— На теб едва ли ще ти хареса това зрелище.

Огънатият бронз падна от челото и най-напред видях очи, които съвсем наскоро бяха престанали да виждат. Зеещи дупки, в които е бил не скалпелът на хирурга, а по-скоро разтворени пръсти; след това се показва породист нос и най-накрая — тънките стиснати устни на Принца на Рам.

— Ваше Величество! — неволно се изтръгна от мен.

Потоци от засъхнала кръв по бузите. Около очните кухини — някаква си маз. Той едва ли чувстваше силна болка, защото я беше убил с тази зелена маз, но болката, която ме гореше, беше истинска!

— Повече не съм величество — каза той. — Помогни ми. — Ръцете му затрепериха, когато ми протегна маската. — Тези краища трябва да се разширят. Тук... и тук...

* * *

Бързо направих каквото беше нужно, защото не можех дълго да гледам лицето му.

Той си сложи маската.

Ние мълчаливо тръгнахме по-нататък. Нямах представа как да разговарям с такъв човек. Това беше тъжно пътешествие и за двамата ни, но сега бях решил твърдо да бъда негов придружител. Мислех си за Хормон и за това, че той си сдържа думата. И за Евлуела мислех много и на езика ми все се въртеше въпросът какво е станало с любовницата на Принца през онази нощ, но думите не се откъсваха от устата ми.

Настъпи мрак, но слънцето все още сияеше пред нас в златисточервено. Изведнъж аз се спрях и издадох дрезгав звук, защото наблизо се мярна една сянка.

Високо в небето се рееше Евлуела. Кожата ѝ беше изпъстрена от цветовете на залеза, а крилете ѝ, разтворени в цялата си ширина, се преливаха с всички цветове на дъгата. Тя беше на височина стотина човешки ръста от Земята и се издигаше все по-високо. За нея аз бях само една точка между дърветата.

— Какво има там? — попита Принцът. — Какво видя?

— Нищо.

— Отговаряй, какво видя?

Не можах да му се съпротивлявам.

— Видях Въздухоплателката, Ваше Величество. Тъничко момиче във висините.

— Значи е настъпила нощта.

— Не — казах. — Слънцето още не е залязло.

— Това е невъзможно! Тя може да има само нощни криле! Слънцето щеше да я запрати към земята.

* * *

Поколебах се. Не можех да се заставя да му обяснявам как Евлуела можеше да лети денем, въпреки че имаше само нощни криле. Не можех да кажа на Принца на Рам, че до нея летеше Хормон, летеше без криле, леко плъзгайки се във въздуха, като придържаше с ръка тесните ѝ рамене и ѝ помагаше да преодолее налягането на слънчевите лъчи.

— Е — попита настойчиво той. — Защо тя лети денем?

— Не зная — казах аз. — За мен това е загадка. Сега се случват много неща, които не мога да разбера.

И той отново замълча. Прииска ми се да извикам Евлуела, но знаех, че тя не може и не иска да чува ничии гласове, и затова тръгнах срещу залязващото слънце към Парриш, водейки слепия Принц. А над нас, високо в небесата, летяха Евлуела и Хормон, летяха към последните отблясъци на деня, докато накрая се издигнаха толкова високо, че станаха невидими за моите очи.

Издание:

Роберт Силвърбърг, Нощни криле

Художник: Димо Кенов

Издателска къща „РОЛИС“, София, 1991

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.